

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

Серія Історична, вип. 5

***«КРАЄЗНАВСТВО ЧЕРКАЩИНИ»
ВИПУСК 1–10***

Анотований бібліографічний покажчик

Черкаси – 2014

УДК 016:908(477ю46)
ББК 91ю9:26ю89+26ю890(4Укр-4Чек)я1
К 78

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор –

С. В. Корновенко;

доктор історичних наук, професор –

В. М. Лазуренко;

завідувач інформаційно-бібліографічного відділу
наукової бібліотеки ЧНУ ім. Б. Хмельницького –

Н. В. Демченко

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № 4 від 24.12.2013)*

К 78 «Краєзнавство Черкащини»: випуск 1–10 : анотований бібліографічний показник / уклад. : А. П. Іржавська, О. З. Силка ; авт. вступ. ст. В. М. Мельниченко. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 96 с.

У показнику представлено основні праці краєзнавців Черкащини, які вийшли друком у журналі «Краєзнавство Черкащини» з 1990 до 2014 р. Видання приурочене до 60-річчя утворення Черкаської області. Для науковців, учених, викладачів, студентів та фахівців у галузі краєзнавства.

УДК 016:908(477ю46)

ББК 91ю9:26ю89+26ю890(4Укр-4Чек)я1

ВІД УКЛАДАЧІВ

Пропоноване видання підготовлене з нагоди 60-річчя утворення Черкаської області (7 січня 1954 р.) та виходу ювілейного (десятого) числа популярного серед читацького загалу часопису «Краєзнавство Черкащини». Цей бібліографічний показник виходить друком в рамках видавничої серії «Історична»¹ з метою популяризації фондів наукової бібліотеки Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького та розповсюдження історико-краєзнавчої інформації.

Основою вказаного показника став зміст 10 випусків часопису «Краєзнавство Черкащини», які зберігається у фондах наукової бібліотеки Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького та інших книгозбірень.

Структурно показник складається з передмови (за авторством голови Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України В. М. Мельниченка), основної частини та допоміжних матеріалів.

У свою чергу основна частина поділена на такі розділи:

- перелік видань;
- анотований хронологічний показник матеріалів (223 позиції, до кожної з яких додається анотація);
- предметно-тематичний показник, в основі якого лежить умовний принцип розподілу за наступними рубриками: «Археологічні пошуки», «Історія міст і сіл Черкащини», «Розвиток освіти на Черкащини», «Козацький період», «Голодомори ХХ ст.», «Радянський період», «Історія краю в особах», «Подвижники краєзнавства», «Актуальний архів», «Музеї – центри краєзнавчого руху», «Осередки краєзнавчого руху», «Черкаська Шевченкіана», «Філологічні та фольклористичні дослідження», «Черкащина на карті незалежної України», «Пам'ятні дати Черкащини», «Поетичним рядком», «Книжкова полиця», які відповідають основній тематичній спрямованості публікацій у часописі;

У межах кожного року та рубрики здійснене алфавітне групування матеріалу. Нумерація позицій у всіх складових показника окрема. Усі документи перевірено *de visu**.

¹ *Історична література у фондах наукової бібліотеки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (1834–1949 рр.) : бібліографічний показник та навчально-методичні матеріали / уклад. : О. З. Медалієва, Л. І. Синявська. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 132 с. – (Серія: Історична, вип. 1); Анотований показник дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді К73.053.01 Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (2004–2009 рр.) / уклад. : О. З. Силка, Л. І. Синявська. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. – 172 с. – (Серія: Історична, вип. 2); «Український селянин» 2000–2010 рр. Бібліографічний показник / уклад. : Л. І. Синявська, О. З. Силка, К. В. Івангородський. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 280 с. – (Серія: Історична, вип. 3); Історія країн Азії, Африки та Латинської Америки нового часу у фондах наукової бібліотеки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького : бібліографічний показник / уклад. : А. П. Іржавська, О. З. Силка. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013. – 172 с. – (Серія: Історична, вип. 4).*

* *de visu* (лат. – букв. «перед очима») – безпосередній огляд бібліографічного джерела для його правильного опису.

Бібліографічний опис здійснено відповідно до чинного національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи».

Довідково-допоміжні матеріали включають в себе:

- іменний покажчик (169 позицій);
- алфавітний покажчик авторів та співавторів матеріалів (143 позиції);
- географічно-територіальний покажчик (231 позиція);
- відомостей про авторів та співавторів часопису «Красзнавство Черкащини» (на момент появи матеріалів у часописі; 126 позицій);
- інформацію про редакційну колегію журналу «Красзнавство Черкащини» (редактори, члени редколегії з 2011 р.);
- перелік умовних скорочень та аббревіатур згідно з ДСТУ 3582-97 «Інформація і документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила».

Покажчик адресовано науковцям, викладачам, красзнавцям, аспірантам та студентам.

Будемо вдячні за ділові пропозиції та критичні зауваження, які максимально враховуватимемо при підготовці наступних бібліографічних видань.

ПЕРЕДМОВА

В сучасних умовах краєзнавство стало дієвим засобом формування історичної свідомості та патріотичного виховання громадян, передусім молодого покоління, нашої держави. Зростання його ролі зумовлює не тільки розширення тематичних і хронологічних меж краєзнавчого пошуку, а й активну роботу з популяризації знань регіональної історії (історії краю). Зрозуміло, що успішна реалізація цього суспільно значимого і надзвичайно копіткого завдання можлива лише за умови об'єднання зусиль професійних і громадських дослідників рідного краю. У цьому контексті особливої актуальності набувають періодичні краєзнавчі видання.

На багатій своєю історією та краєзнавчими здобутками Черкащині до початку 1990-х рр. періодичних видань місцевого спрямування не було. Хоча системне висвітлення проблем минувшини краю мало тривалу в часі традицію публікації таких матеріалів, починаючи ще з XIX ст., коли з-під пера видатного дослідника самотності регіонів України уродженця Черкащини Михайла Максимовича вийшла низка праць про історико-культурні особливості нашого краю. Серед них – «Спогади про Золотоношу», «Спогади про стародавній монастир Канівський», «Мліївський староста Данило Кушнір» та інші публікації. Помітний слід в літописанні краю залишили праці «Записки про Полтавську губернію» М. Арандаренка, «Сказання про населені місцевості Київської губернії» Л. Похилевича, статті в журналі «Київська старовина».

На початку XX ст. і у 1920-ті рр. різні аспекти історії, культури та природи Черкащини знайшли відображення у вміщених у наукових збірниках та пресі краєзнавчих працях Д. Щербаківського, М. Біляшівського, Ф. Мовчанівського, О. Олександрова, А. Кримського, М. Ткаченка, В. Юркевича, С. Терещенко. Певне пожвавлення краєзнавчих пошуків та оприлюднення їх результатів на сторінках преси спостерігалось в 1970 – 1980-х роках. Запамяталися численні виступи в пресі М. Комарницького і Г. Храбана (Умань), В. Хоменка (Звенигородка), М. Шкаліберди (Кам'янка), І. Сорокапуда і М. Іщенка (Канів), І. Городинця (Драбівський район), О. Найдю (Чигирин), М. Пономаренка (Золотоноша), П. Соси (Черкаси) та багатьох інших подвижників краєзнавчого руху.

Наприкінці 1980-х рр. краєзнавці Черкащини своєю активною діяльністю на ниві національно-демократичних перетворень набули широкого визнання. Актуальністю відзначалися їхні дослідження та оприлюднення замовчуваних раніше подій і фактів з історії краю, виступи в пресі з проблем національно-духовного відродження, пам'яткоохоронної роботи.

Розширення масштабів і тематики історико-краєзнавчих досліджень, зростання їх ролі у суспільному житті диктувало необхідність організаційного об'єднання краєзнавців Черкащини, вироблення програмних засад подальшої роботи. З цією метою 9 грудня 1989 р. у Черкасах було проведено установчу конференцію обласного краєзнавчого товариства, яка

сформулювала основні напрями практичної роботи краєзнавців області та обрала керівні органи цього громадського об'єднання. Згодом товариство увійшло на правах обласної організації до утвореної 27 березня 1990 р. Всеукраїнської спілки краєзнавців (з жовтня 2008 р. – Національної спілки краєзнавців України).

У рішенні установчої конференції обласного краєзнавчого товариства одним із завдань учасники конференції визначили започаткування власного науково-популярного видання. Завдяки зусиллям тодішнього очільника краєзнавців області П. Соси справу вдалося зрушити з місця. І вже у 1990 р. вперше в історії краєзнавчого руху на Черкащині почало виходити періодичне краєзнавче видання. Перше його число побачило світ під назвою «Краєзнавець Черкащини» (з 1996 р. – «Краєзнавство Черкащини») накладом 1000 примірників і обсягом 3 друковані аркуші. В ньому було вміщено матеріали установчої конференції обласного краєзнавчого товариства. Друге число збірника вийшло друком у 1991 р. накладом 3000 примірників, обсягом 6 друкованих аркушів, третій – у 1992 р. накладом 5000 примірників, обсягом 6 друкованих аркушів. П'ятий випуск збірника (четвертий побачив світ як спецвипуск і був присвячений археологічним дослідженням на Черкащині) було видано лише у 1996 р. обсягом 8 друкованих аркушів. Потім у зв'язку із загальними фінансово-матеріальними труднощами у випуску краєзнавчого видання наступила тривала перерва.

Наступний, шостий випуск журналу «Краєзнавство Черкащини», вийшов лише у 2002 р. Відтепер ним довелося безпосередньо опікуватися мені, як обраному у 2001 р. головою правління обласної організації Спілки. На жаль, як і раніше, не вдалося забезпечити постійну періодичність виходу цього популярного видання. «Краєзнавство Черкащини» продовжувало виходити вряди-годи в залежності від фінансових можливостей. Сьоме число вдалося видати спільно з Уманським державним педагогічним університетом ім. П. Тичини лише в 2004 р., присвятивши його педагогічному краєзнавству. Восьме число журналу побачило світ у 2005 р. і вигідно відрізнялося від попередніх випусків не тільки обсягом (14 друкованих аркушів), а й появою нових рубрик, ілюстративного матеріалу і належним поліграфічним оформленням. Перший – третій номери журналу редагував і готував до друку В. Гончаренко, два наступні – П. Соса.

Перші вісім випусків журналу «Краєзнавство Черкащини» друкувалися за рахунок спонсорських коштів, які доводилося віднаходити з неймовірними труднощами. В різний час відгукнулися на звернення і надали фінансову підтримку краєзнавчому виданню такі організації і установи як Черкаська обласна дирекція АППБ «Аваль» (директор О. Скічко), фонд інтелектуальної співпраці «Україна – XXI століття», підприємець Олександр Ліщинський, політичний блок «За єдину Україну!», ЛТД «Нафта-енерго-синтез» (Р. Байшев), фірма «Кур'єр Придніпров'я» (І. Сакун), Черкаська регіональна сировинна біржа, «Черкасіббанк» (М. Ващенко). І хоча виділені названими структурами кошти були зовсім незначними, однак вони засвідчили

громадянську позицію їхніх керівників і розуміння проблем краєзнавства як важливого засобу патріотичного виховання громадян України, за що заслуговують найщиріших слів вдячності.

Після багаторічних оббивань порогів владних установ вдалося, нарешті, переконати чиновництво в необхідності державної підтримки краєзнавчих видань. Дев'яте (2011) і десяте (2013) числа «Краєзнавства Черкащини» вперше вийшли друком за рахунок бюджетних коштів, передбачених обласною програмою книговидання. Ці збірники підготовлені за участю науковців вищих начальних закладів, історико-культурних заповідників, працівників музейних та архівних установ, учнівської і студентської молоді, широкої краєзнавчої громадськості. Всього тільки у двох останніх числах журналу свої матеріали змогли опублікувати понад 40 авторів.

За час свого існування науково-популярне видання обласної організації Національної спілки краєзнавців «Краєзнавство Черкащини», попри усі труднощі і негаразди, зробило і продовжує робити вагомий внесок в згуртування краєзнавчого руху на Черкащині, розширення його просвітницько-пошукових можливостей. Пройшовши разом з краєзнавчою громадою краю свій тернистий шлях, журнал став органічною частиною не тільки власне краєзнавчого руху, а й важливим чинником виховання у жителів краю високих громадянських якостей, формування, передусім у молодого покоління, поваги до власної історії і людей, які її творять.

З великою приємністю представляю читацькому загалу анотований бібліографічний покажчик – результат копіткої роботи доцентів А. П. Іржавської та О. З. Силки, усіх працівників наукової бібліотеки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, очолюваної Почесним краєзнавцем України, відомим істориком Г. М. Голишем.

Користуючись нагодою, висловлюю щиру вдячність авторам «Краєзнавства Черкащини» різного часу – вже не близьких в часі 1990-х рр. і тих, хто став дописувачем журналу в останні роки.

У пропонованому покажчику вміщена систематизована інформація про започатковане у 1990 р. перше на Черкащині періодичне краєзнавче видання. Покажчик покликаний допомогти читачам, усім, хто цікавиться історією і сучасністю своєї малої батьківщини – Черкащини, підібрати краєзнавчі матеріали про свій рідний край.

Василь МЕЛЬНИЧЕНКО,
голова правління Черкаської обласної організації
Національної спілки краєзнавців України,
професор Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького,
редактор видання «Краєзнавство Черкащини».

ПЕРЕЛІК ВИДАНЬ

1. Краєзнавець Черкащини : Матеріали установчої конференції обласного краєзнавчого товариства. [Випуск 1] / упоряд. : В. А. Гончаренко (ред.), М. Ф. Пономаренко, П. П. Соса ; Черкаське обласне відділення українського фонду культури ; Обласне краєзнавче товариство. – Черкаси : Ред.-вид. відділ облполіграфвидаву, 1990. – 55 с.
2. Краєзнавець Черкащини : Матеріали учасників обласної краєзнавчої науково-практичної конференції, науковців та аматорів краєзнавчої справи. Другий випуск / упоряд. : В. А. Гончаренко (ред.), М. Ф. Пономаренко, П. П. Соса ; Черкаська обласна організація українського товариства охорони пам'яток історії та культури ; Обласна організація всеукраїнської спілки краєзнавців. – Черкаси : Ред.-вид. відділ облпреси, 1991. – 88 с.
3. Краєзнавець Черкащини. Третій випуск / упоряд. : В. А. Гончаренко (ред.), М. Ф. Пономаренко, П. П. Соса ; Черкаська обласна спілка краєзнавців ; Обласний краєзнавчий музей. – Черкаси : Черкаська обласна друкарня, 1992. – 95 с.
4. Археологічні дослідження на Черкащині (спеціальний випуск 1 збірника «Краєзнавство Черкащини») / ред. кол. : П. П. Соса (відп. ред.), Т. М. Нераденко (наук. ред.) ; Черкаська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців. – Черкаси : Облредвидав «Сіяч», 1995. – 136 с.
5. Краєзнавство Черкащини. П'ятий випуск : До 400-річчя від дня народження Б. Хмельницького / ред. кол. : М. Ф. Пономаренко (ред.), С. І. Кривенко, В. М. Мельниченко, Ф. А. Непийвода, П. П. Соса ; Черкаська обласна спілка краєзнавців ; Обласний краєзнавчий музей ; Обласна організація Товариства охорони пам'яток історії та культури. – Черкаси : «Сіяч», 1996. – 127 с.
6. Краєзнавство Черкащини. № 6 / ред. кол. : В. М. Мельниченко (ред.), Г. І. Березняк, М. І. Борщ, С. І. Кривенко, Ф. А. Непийвода, В. Б. Страшевич ; Черкаська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців. – Черкаси : [б. в.], 2002. – 128 с.
7. Краєзнавство Черкащини. № 7, спецвипуск / ред. кол. : В. М. Мельниченко та інші. – К. : Науковий світ, 2004. – 99 с.

8. Краєзнавство Черкащини. № 8 : 80-річчю Всеукраїнської спілки краєзнавців присвячується / ред. кол. : В. М. Мельниченко (ред.), В. М. Лазуренко, Г. І. Березняк, М. І. Борщ, Т. А. Клименко, Ф. А. Непийвода, В. Б. Страшевич ; Черкаська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців. – Черкаси : «Ваш дім», 2005. – 227 с.
9. Краєзнавство Черкащини. № 9 : 20-річчю незалежності України присвячується / ред. кол. : В. М. Мельниченко (ред.), М. І. Борщ, Т. А. Клименко, В. М. Лазуренко, Ю. М. Михайлюк, Т. М. Нераденко, В. Б. Страшевич ; Черкаська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 251 с.
10. Краєзнавство Черкащини. № 10 : 60-річчю утворення області присвячується / ред. кол. : В. М. Мельниченко (ред.), М. І. Борщ, Т. А. Клименко, В. М. Лазуренко (відп. секр.), Г. М. Голиш, Т. М. Нераденко, В. Б. Страшевич. – Черкаси : «Вертикаль», видавець Кандич С. Г., 2013. – 248 с.

АНОТОВАНИЙ ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

1990 рік

1. [Інформація про установчу конференцію Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 3.

***Анотація.** 9 грудня 1989 р. у Черкасах відбулася установча конференція обласного краєзнавчого товариства з метою об'єднання усіх краєзнавців Шевченкового краю. На конференцію були запрошені краєзнавці, делегати від організацій-засновників, члени творчих спілок та громадських організацій. Конференція затвердила положення про Товариство, прийняла відповідні рішення та обрала раду Товариства (голова – П. П. Соса).*

2. Іванченко М. Г. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / М. Г. Іванченко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 21.

***Анотація.** Внесено пропозиції до конференції Обласного краєзнавчого товариства: змога отримувати з наукових бібліотек мікрофільмокопії або ксерокопії потрібних для роботи матеріалів; можливість публікуватися у районних газетах; відкриття при кожній школі краєзнавчих гуртків; відвідування школярами, студентами, робітниками і т.д. обласних краєзнавчих музеїв; розпочати видання обласного краєзнавчого щорічника, до якого повинні увійти дослідження краєзнавців з археології, історії, етнографії, літератури, мистецтва, географії, ботаніки, зоології та ін.; узаконити статус краєзнавця і його правовий захист; запровадити членський квиток Товариства.*

3. Іщенко М. Є. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / М. Є. Іщенко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 17.

***Анотація.** У виступі вказано на те, що нарешті стає на реальну основу справа, за яку боролися довгі роки – створюється краєзнавче Товариство і важливо, щоб краєзнавчим об'єднанням опікувалася АН Української РСР, оскільки там є сили для надання відповідної науково-методичної допомоги.*

4. Кримський В. Черкащина в рукописах де ла Фліза / В. Кримський // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 51–53.

***Анотація.** Висвітлено цікаві відомості про Черкащину, які містяться серед карт і писемних матеріалів українського етнографа французького походження де ла Фліза, основний зміст яких стосується історичної географії та картографії. Крім тексту в альбомах де ла Фліза, які зберігаються у відділі рукописів наукової бібліотеки АН Української РСР, вміщено малюнки стародавніх пам'яток-ікон, зброї, бронзових хрестів,*

портрети Б. Хмельницького, оригінальні малюнки українських костюмів, що представляють значний інтерес для історії українського суспільства.

5. Мицик В. Ф. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / В. Ф. Мицик // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 20–21.

Анотація. У виступі зазначається, що не завжди об'єктивно оцінювали роботу краєзнавців Черкащини, зокрема, Храбана Г. Ю. і Стефановича В. А., отже, варто поговорити про вишанування наших краєзнавців. Акцентується увага на тому, що основне в діяльності Товариства – фінанси, саме через їх брак багато краєзнавців не приїхали на конференцію. Для діяльності Товариства потрібна трибуна (газета, альманах, збірники і взагалі можливість публікуватися).

6. Пономаренко М. Ф. Краєзнавство на Черкащині (з доповіді на установчій конференції обласного краєзнавчого товариства) / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 4–18.

Анотація. У доповіді акцентовано увагу на тому, що значну роль у здійсненні завдань перебудови покликане відігравати історичне краєзнавство, що є одним із напрямків загального краєзнавства – комплексного дослідження краю, складової частини історичної науки, водночас формою громадського руху. Автор зауважив, що черкаське краєзнавство пройшло тривалий і тернистий шлях, а також охарактеризував віхи його становлення і розвитку.

7. Пшеничний М. І. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 21–22.

Анотація. Внесено пропозицію включити до плану роботи обласної організації краєзнавчого Товариства на 1990–1995 рр. такі теми: «В. І. Ленін та Г. І. Петровський у народних переказах»; «О. С. Пушкін, Т. Г. Шевченко, І. Нечуй-Левицький, М. П. Старицький, М. В. Лисенко в народній творчості»; «Друзі В. І. Леніна з Шевченкового краю (І. А. Саммер, Т. Ф. Людвінська та інші)»; «Місцеві назви – пам'ятки культури»; «Народні герої Шевченкового краю в боротьбі за владу Рад»; «Черкаські легенди, думи про козаків, гайдамаків, гетьманів, полковників»; «Народна творчість Черкащини в період тимчасової фашистської окупації»; «Народні месники Холодного Яру в 1941–1943 рр.».

8. Рішення Черкаської обласної установчої конференції краєзнавчого товариства // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 22–24.

Анотація. Представлені рішення установчої конференції:

1) Утворити Обласне краєзнавче товариство.

2) Ухвалити проект Положення про обласне краєзнавче товариство, рекомендований Українським фондом культури.

- 3) *Рекомендувати утворити районні та міські краєзнавчі товариства, а на підприємствах, в колгоспах та радгоспах, при школах, культосвітніх установах, інших закладах створювати первинні осередки товариства.*
- 4) *Заснувати свій друкований орган – журнал «Краєзнавець Черкащини».*
- 5) *Виробити основні напрямки роботи краєзнавчого Товариства.*
- 6) *Обрати делегатів на з'їзд Спілки краєзнавців України.*

9. Склад ради [Черкаського] обласного краєзнавчого товариства // *Краєзнавець Черкащини*. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 24–25.

Анотація. *Склад Ради обласного краєзнавчого товариства:*

1. *Пономаренко Михайло Федорович*
2. *Соса Павло Петрович*
3. *Пшеничний Микола Іванович*
4. *Шмиголь Микола Іванович*
5. *Воловик Яків Степанович*
6. *Мицик Вадим Федорович*
7. *Мельниченко Василь Миколайович*
8. *Гончаренко Володимир Андрійович*
9. *Корнилюк Галина Володимирівна*
10. *Іщенко Михайло Єфремович*
11. *Костюкова Олена Миколаївна*
12. *Новицький Анатолій Іванович*
13. *Красиловець Ніна Павлівна*
14. *Полтавець Василь Іванович*
15. *Ткаченко Микола Михайлович*
16. *Непийвода Фаїна Адамівна*
17. *Болтенков Володимир Миколайович*
18. *Гуріненко Іван Петрович*
19. *Сизоненко Галина Сильвестрівна*
20. *Люленко Василь Якович*

10. Соса П. П. Зберегти пам'ять народу / П. П. Соса // *Краєзнавець Черкащини*. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 26–28.

Анотація. *У статті зазначено, що в умовах оновлення суспільства значно зростає потяг людей до пізнання своєї історії і природи, знайомства з подіями минулого, життям видатних людей, історичними пам'ятками. І саме Черкащина – одним із найбагатших регіонів України за своєю історією. Автор зауважує, що археологами та краєзнавцями Черкащини зібрані і досліджені цінні колекції матеріальної культури краю пізньопалеолітичного, трипільського та скіфського періодів, періоду ранніх слов'ян, Київської Русі. Виголошено звернення Ради Обласного краєзнавчого товариства до всіх краєзнавців, істориків, наукових працівників державних і*

громадських музеїв, а також учнів і студентів загальноосвітніх шкіл та учбових закладів з проханням взяти активну участь у краєзнавчому русі рідного краю.

11. Пономаренко М. Ф. Творець радянської школи індологів : До 100-річчя від дня народження О. П. Баранникова / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 47–50.

Анотація. Стаття присвячена вшануванню пам'яті видатного науковця, фундатора і керівника школи індологів, уродженця м. Золотоноші на Черкащині, випускника Черкаської класичної гімназії (сьогодні – Першої міської гімназії м. Черкас) Олексія Петровича Баранникова. Автор статті зауважує, в Індії ім'я Баранникова користується великою любов'ю і популярністю: на ознаменування 100-річчя від дня народження індійський народ заніс творця школи індологів О. П. Баранникова до списку святих.

12. Пшеничний М. І. Боротьба за владу рад у Черкасах / М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 28–37.

Анотація. Простежуються особливості становлення радянської влади у Черкасах 1917–1918 рр. Вказано, що 6 березня 1917 р. у Черкасах за прикладом петроградських робітників була створена Рада робітничих та солдатських депутатів. Новостворені виконкоми сільських Рад схвалювали постанови про передачу в оренду землі поміщиків селянам або ж конфісковували поміщицьку, монастирську, церковну землю і передавали селянам і сім'ям фронтовиків. Разом з тим поширювався страйковий рух – припиняли роботу друкарні, підприємства міста, заводи, фабрики, майстерні, млини. Підсумовуючи, автор статті вказує на те, що 30 січня 1918 р. на засіданні Черкаської міської думи було оголошено про її розпуск і перехід всієї влади до Черкаської міської Ради робітничих і солдатських депутатів.

13. Степовий П. П. Герої Перемоги / П. П. Степовий // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 37–39.

Анотація. Стаття приурочена до 40-річчя Великої Перемоги, в якій висвітлено імена героїв-черкащан, нагороджених почесними нагородами – орденами та медалями (Є. О. Симонов, М. І. Симоненко, І. Ф. Лунін, А. Л. Грузиненко).

14. Гончаренко В. А. На вогняних перехрестях (про участь жителів с. Будища у партизанському русі) / В. А. Гончаренко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 39–47.

Анотація. Розкрито питання про участь жителів с. Будища Черкаської області у партизанському русі в роки Великої Вітчизняної війни. Село було окуповане німцями 18 серпня 1941 р. і спалене 30 листопада

1943 р. через активну діяльність партизанських загонів у цьому районі. Дається характеристика діяльності партизанського загону на чолі з колишнім секретарем райкому КП(б)У С. Н. Пальохом та підпільної організації на чолі зі старшим лейтенантом А. С. Брюхановим.

15. Чорномаз Б. Д. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р. : про УТОПК] / Б. Д. Чорномаз // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 17–20.

Анотація. Аналізуючи діяльність Українського товариства охорони пам'яток та культури за весь період з моменту його заснування, доповідач робить цілком конкретні висновки про результати його роботи як на Черкащині, так і в республіці взагалі. Питання збереження історичної спадщини неодмінно постає перед кожним народом, і саме народ вирішує його в міру розвитку своєї культури, національної свідомості і науково-професійного рівня. Вказано на необхідність того, щоб нормативом у питаннях збереження історичного середовища став міжнародний досвід; потрібен новий Закон про збереження саме історичного середовища.

1991 рік

16. Волинець Л. І. Літературна географія Шевченкового краю : [про О. О. Навроцького, О. П. Синиченка, Ю. Кримова, М. О. Максимовича, І. С. Дробного, В. О. Дергача] / Л. І. Волинець, М. Ф. Пономаренко, М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 52–55.

Анотація. Стаття являє собою своєрідну антологію творів поетів і письменників Черкащини на Шевченківську тематику. Подаються стислі біографічні дані та інформація про творчий доробок митців.

17. Воловик Я. С. Видатний полководець і державний діяч України : До 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького / Я. С. Воловик // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 32–35. + Мал.

Анотація. Автор статті зауважує, що історична наука має у своєму розпорядженні велику кількість джерел та архівних матеріалів, які висвітлюють постать Богдана Хмельницького, проте існують і маловідомі характеристики особи гетьмана, які і пропонуються читачеві у даній науковій розвідці.

18. Гончаренко В. А. Кладу свої думи, Тарасе, до ніг твого вічного генія / В. А. Гончаренко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 6–17. + Фото.

Анотація. Стаття присвячена творчості видатного українця Т. Г. Шевченка. Стверджується, що його творчий доробок – це унікальне явище, якому важко знайти аналоги в світовій літературі. Автор зауважує,

що не визнавати творчості Шевченка – це однаково, що не визнавати не тільки існування українського народу, а й найкращих прагнень людства.

19. Гузичанський П. П. Черкаси – місто козацьке : До 500-річчя виникнення козацтва на Україні / П. П. Гузичанський // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 21–24.

***Анотація.** Стаття присвячена висвітленню важливої ролі козацтва у житті Черкас. Вказано, що з кінця XV і до кінця гетьманства Б. Хмельницького Черкаси були головним містом козацької України. Черкасці брали активну участь у селянсько-козацьких повстаннях, були тісно пов'язані з подіями національно-визвольної війни українського народу 1648–1654 рр.*

20. Демченко Л. Т. Радимо прочитати : [огляд творів М. П. Старицького та творів про нього] / Л. Т. Демченко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 5–6.

***Анотація.** Автор статті радить прочитати низку творів видатного письменника М. П. Старицького, вказуючи їх перелік.*

21. Дєткін А. А. Неолітична кераміка / А. А. Дєткін // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 77–80.

***Анотація.** Подано звіт про роботу Черкаської Лісостепової археологічної експедиції, яка у 1989 р. проводила розвідки значної частини Кременчуцького водосховища і виявила багато знахідок з різномірним археологічним матеріалом неолітичного періоду. Даний матеріал викликає певний інтерес з точки зору вивчення культури та побуту мисливсько-риболовецьких племен Середньої Наддніпрянщини епохи неоліту, дозволяє розширити уявлення про зникаючі пам'ятки археології.*

22. Клименко Н. М. Скульптор : [про А. І. Кравченка (1927 р.н.)] / Н. М. Клименко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 47–52. + Фото.

***Анотація.** Стаття присвячена творчості видатного черкаського скульптора Анатолія Івановича Кравченка, у доробку якого ціла галерея монументальних портретів. Багато робіт скульптора пов'язано із Шевченківською тематикою, з темою козацтва. Уважно переглядаючи твори А. І. Кравченка, переконуємося в щирості його таланту, здатного подарувати глядачеві справжню естетичну насолоду з його роботами.*

23. Кочерган М. П. Відродження духовності та національне самоусвідомлення українського народу / М. П. Кочерган, С. П. Левченко, М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 63–65. + Мал.

Анотація. У статті порушуються питання тлумачення герба м. Черкаси, реконструкції міста з відновленням зруйнованих у радянські часи соборів і храмів, перейменування вулиць і площ, перейменування назви педагогічного інституту, створення видавництва «Кобзар». Зауважується, що ці питання вже давно хвилюють громадськість міста.

24. Кримський В. Українська символіка та народознавство / В. Кримський // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 69–70.

Анотація. Висвітлюється питання про національну символіку та її застосування, яке є дискусійним останнім часом. Робиться узагальнення, що українські національні символи повинні бути вироблені і затверджені з урахуванням думок широких верств суспільства на шляхах конструктивного пошуку, який би сприяв зміцненню і гармонізації відносин між усіма націями і народностями, які проживають в Україні.

25. Михайлов А. Туризм – це чудовий відпочинок / А. Михайлов // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 85–87.

Анотація. Характеризується туризм, як один із найкращих видів активного відпочинку, що бурхливо розвивається. У статті подається класифікація видів туристичного відпочинку, подається перелік найбільш популярних маршрутів поблизу м. Черкас.

26. Никифоров В. І. Топоніми Смілянщини : [про сс. Балаклія, Березняки, Богунове, Буда-Макіївка, Будки, Велика Яблунівка, Вовківка, Голов'ятине, Гуляйгородок, Залевки, Ірдинівка, Ковалиха, Костянтинівка, Куцівка, Ленінське, Макіївка, Мала Смілянка, Мала Яблунівка, Мале Старосілля, Малий Бузуків, Мельниківка, Миколаївка, Носачів, Пастирське, Плескачівка, Плоске, Попівка, Ротмістрівка, Самгородок, Санжариха, Сердюківка, Степок, Сунки, Ташлик, Теклине, Тернівка, Холоднянське, Шевченка та м. Сміла] / В. І. Никифоров // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 55–63.

Анотація. Автор робить спробу пояснити зміст і походження географічних назв (топонімів) Смілянщини, а також класифікувати їх.

27. Опис Черкаського замку 1552 року (Переклад тексту та коментарі доцента Черкаського педагогічного інституту Ф. А. Непийводи) // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 24–31. + Фото.

Анотація. У статті вказано, що «Опис Черкаського замку» належить до числа малодоступних для широкого кола читачів писемних пам'яток українського народу середини XVI ст. Водночас він є багатий за змістом і містить у собі цінні дані для ґрунтовних досліджень у галузі історії українського народу, його соціально-економічного і культурного розвитку, зв'язку з іншими слов'янськими народами, культури, мови. Вперше зміст

опису замку у сучасній літературній редакції став доступним широкому колу краєзнавчої громадськості.

28. Пономаренко М. Ф. Українське козацтво / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 35–43.

Анотація. Актуальність даної статті полягає у тому, що сьогодні український народ повертає власну історію. Автор стверджує, що саме Запорізька Січ – це одна з верховин духовності українського народу, колиска його волі та незалежності, своєрідний символ України, а запорізькому козацтву судилося відіграти видатну роль не лише в українській, а й у світовій історії.

29. Почепцов В. Ф. З історії розвитку освіти на Черкащині / В. Ф. Почепцов // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 43–47.

Анотація. Пропонована стаття розглядає питання розвитку народної освіти на Черкащині. Береться до уваги її існування на громадських засадах та перехід в державне відомство. Вказано, що реформи Олександра І виходили з розуміння, що добробут держави залежить від освіти, однак з 20-х рр. ХІХ ст. вводяться станові обмеження для навчання, створено цензурний комітет і т. ін., що значно гальмувало розвиток освіти на Черкащині.

30. Сиволап Л. Г. Курган епохи бронзи біля с. Червоної Слободи / Л. Г. Сиволап, М. П. Сиволап // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 66–68.

Анотація. Подано звіт роботи Придніпровського загону Черкаської Лісостепової археологічної експедиції, яка у 1990 р. проводила охоронні розкопки курганів на Правобережжі, у межиріччі рр. Дніпра та Тясмину, поблизу с. Червоної Слободи. Наукова інформація, одержана у результаті дослідження, є новим доповненням до вивчення поховального обряду середньодніпровського варіанту культури багатоваликової кераміки.

31. Сиволап М. П. Ритуальний малюнок ямної культури / М. П. Сиволап // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 80–85.

Анотація. У статті описуються археологічні знахідки польового сезону Придніпровського загону Черкаської Лісостепової експедиції НВК «Археолог» 1989 р. у Нижньому Посуллі, поблизу с. Кліщинців Чорнобаївського району. Найвагомішою знахідкою експедиції був малюнок вохрою у ямному похованні як нове джерело для дослідження образотворчого мистецтва племен ямної культури середньодніпровського варіанту.

32. Соса П. П. М. П. Старицький – наш земляк (До 150-річчя від дня народження) / П. П. Соса // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 3–5. + Фото.

Анотація. У статті розповідається про створення сільського музею, названого ім'ям Михайла Петровича Старицького, на батьківщині письменника, у с. Кліщинці Чорнобаївського району. Описуються фонди музею, експозиції та інтер'єр кімнат.

33. Страшевич В. Б. На далевських «четвергах» : [про В. І. Даля та Т. Г. Шевченка] / В. Б. Страшевич // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 17–21.

Анотація. У статті описується петербурзький період життя Тараса Шевченка, його знайомство і дружба із земляком Василем Івановичем Далем, який брав активну участь у звільненні Шевченка з кріпацтва. Однак Тарас так і не взяв про те, яку роль він відіграв у його звільненні, оскільки В. Даль не любив вихвалитися своїми добрими справами.

34. Урицька С. Б. Документальні свідчення голоду на Черкащині / С. Б. Урицька // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 70–76. + Фото.

Анотація. Увазі читачів пропонуються документи, знайдені в архівах міст Києва та Черкас стосовно життя нашого краю у 1932–1933 рр. Зокрема, оприлюднено листи, звернення, скарги селян про непосильно великий план хлібоздачі, повторне хлібообкладання, за невиконання якого – репресивні заходи від вилучення майна аж до тілесних покарань. Тексти документів подаються мовою оригіналу, без правок.

1992 рік

35. Васильчук М. М. Порфир Демуцький – фольклорист, композитор, культурний діяч / М. М. Васильчук // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 69–72.

Анотація. У статті представлені біографічні матеріали із життя видатного українського діяча Порфира Демуцького. Вказано, що його діяльність на ниві культури мала значний вплив на пожвавлення культурно-мистецького життя Черкащини, зокрема Жашківського району, де довгий час мешкав діяч.

36. Волинець Л. М. Літературна географія Шевченкового краю (продовження. Початок у другому випуску збірника «Краєзнавець Черкащини») : [про М. І. Хашевацького, В. Є. Чигирину, М. Т. Негоду, С. Грудзинського, К. В. Мотрич, П. А. Шутіра, М. А. Гірника, Є. І. Борисів, Ф. І. Лавров, М. В. Казидуб, Ф. О. Мицика, М. М. Філіпова, М. І. Красюк, К. О. Білиловського, В. М. Шкляра, П. В. Жур, С. С. Гулака-Артемівського, М. К. Наєнко, Л. Гончаренко, В. Г. Короленка, О. Лана (К. Ю. Коршака),

О. П. Мельника, Є. П. Гребінку, Васильченка (С. П. Панасенка), І. О. Дзеверіна, В. І. Пепу, К. І. Дяченка, С. Л. Носаня, В. Ф. Лисенка, М. П. Старицького, Є. М. Кротеви́ча, Т. С. Костецьку, А. Ю. Кримського, М. І. Шульгу-Шульженко, Б. Л. Корсунську, (І.) С. Кобелецького, Л. Я. Кучугур, Д. Ф. Красицького, К. Д. Думитрашка, О. П. Бараннікова, Ю. Гедзя (О. В. Савицького), О. Варнака (О. О. Василенка), О. М. Баха, П. І. Альтмана, Д. Х. Паламарчука, П. П. Филиповича, Ф. Т. Кравченка, К. І. Арабажина, Г. О. Гриненко, В. М. Лагозу, Є. А. Горєву, Ю. Б. Лойцкера, І. Т. Семиволоса, О. С. Дяченка, І. О. Виргана (Виргуна), Г. С. Сковороду, В. М. Доманицького, М. М. Коцюбинського, З. В. Гончарука, Я. В. Гончарука, Т. П. Коломієць, Т. Є. Фіялку, О. С. Леваду (Косяна), В. А. Гончаренка, Г. П. Донця, С. І. Воскрекасенка, М. Д. Шапошникова, А. П. Гайдара] / Л. М. Волинець, М. Ф. Пономаренко, М. І. Пшеничний // *Красзнавець Черкащини*. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 33–47.

Анотація. Подано другу частину статті, як продовження представлених матеріалів у виданні «Красзнавець Черкащини : Матеріали учасників обласної краєзнавчої науково-практичної конференції, науковців та аматорів краєзнавчої справи. Другий вип. – Черкаси, 1991». Стаття є антологією творів поетів і письменників Черкащини на Шевченківську тематику. Подаються стислі біографічні дані та інформація про творчий доробок митців.

37. Гончаренко В. А. Книга природи або Народний календар Шевченківського краю (із рукописної фольклорної книги автора «Поєма мого народу») / В. А. Гончаренко // *Красзнавець Черкащини*. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 72–90.

Анотація. Автор стурдує, що народний календар – це не розклад погоди, це скоріше пам'ятка, якою слід користуватися уважно. Адже народний календар тісно пов'язаний із розвитком живої природи, а знаючи живі сигнали природи, людина легше орієнтується у часі проведення сільськогосподарських робіт.

38. Гузичанський П. П. С. Неживий – видатний гайдамацький ватажок (до 225-річчя Коліївщини) / П. П. Гузичанський // *Красзнавець Черкащини*. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 13–16.

Анотація. Автор статті зробив спробу дослідити життєвий шлях одного з багатьох ушавлених імен народних героїв Черкащини – Семена Неживого – видатного ватажка народного повстання 1768 р.

39. Демченко Л. Т. Пам'ятні дати Черкащини. 355 років повстання під проводом Павла Бута / Л. Т. Демченко // *Красзнавець Черкащини*. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 91–94.

Анотація. Автором зроблено аналіз пам'ятних дат Черкащини на 1992 рік. Кожну ювілейну подію висвітлено і проаналізовано, подано рекомендації щодо їх відзначення.

40. Камінська К. Ю. Сталінські репресії на Черкащині / К. Ю. Камінська // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 54–61.

Анотація. У статті досліджується одна з найтрагічніших сторінок історії Черкащини – період сталінських репресій. Подано матеріал про трагічну долю письменників, поетів, науковців, уродженців Черкащини, які потрапили до сталінських таборів або ж були знищені у 20-х – 30-х рр. XX ст.

41. Корнієнко М. П. Кераміка Черкащини (Чорнолощена кераміка із фондів Черкаського обласного краєзнавчого музею) / М. П. Корнієнко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 62–69. + Фото.

Анотація. Охарактеризовано колекцію народної кераміки, які сформувались на основі місцевих гончарних осередків, нараховує 700 одиниць і хронологічно охоплює період XIX – початок 60-х рр. XX ст.

42. Мельниченко В. Формування історичної свідомості учнівської молоді / В. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 3–5.

Анотація. У статті вказується, що зростає інтерес до минулого, неоднозначні трактування багатьох його сторінок, в тому числі і місцевих, надають краєзнавчим аспектам формування історичної свідомості учнівської молоді особливої актуальності і зобов'язують усіх, хто причетний до виховання молодого покоління, наполегливо шукати шляхи удосконалення усього комплексу цієї роботи. Положення статті підкріплені матеріалами соціологічних досліджень серед учнівської молоді та учителів.

43. Непийвода Ф. А. Опис Черкаського замку 1552 року (закінчення. Початок у другому видання збірника «Краєзнавець Черкащини») / Ф. А. Непийвода // Краєзнавець Черкащини. Третій випуск. – Черкаси, 1992. – С. 23–32.

Анотація. Це закінчення статті, початок якої представлено у виданні «Краєзнавець Черкащини : Матеріали учасників обласної краєзнавчої науково-практичної конференції, науковців та аматорів краєзнавчої справи. Другий випуск. – Черкаси, 1991». «Опис Черкаського замку» належить до числа малодоступних для широкого кола читачів писемних пам'яток українського народу середини XVI ст. Водночас він є багатий за змістом і містить у собі цінні дані для ґрунтовних досліджень у галузі історії українського народу, його соціально-економічного і культурного розвитку, зв'язку з іншими слов'янськими народами, культури, мови.

44. Пономаренко М. Ф. Хмельниччина на Черкащині / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 5–9.

Анотація. Розкривається роль Черкащини у процесі зародження та становлення українського козацтва. Стверджується, що напередодні Хмельниччини Черкащина вже була своєрідним осередком, найяскравішим козацьким краєм на українському обрії.

45. Соса П. П. Легенди про Гетьмана : [про Б. Хмельницького] / П. П. Соса // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 10–13.

Анотація. У статті висвітлюється питання місця поховання гетьмана Б. Хмельницького, робиться аналіз, досліджуються різні версії. Автор стверджує, що, за переконливими свідченнями сучасників, фахівців-істориків та результатами останніх археологічних розкопок, проведених в Ільїнській церкві на початку 1970-х рр., виявлена яма поблизу вівтаря у церкві і є пограбована поляками могила з викинутим прахом гетьмана. Допускається, що рідні й шанувальники гетьмана, після глумлення над прахом, зібрали останки від праху і поховали їх біля Ільїнської церкви. Автор статті вказує на те, що для з'ясування такої гіпотези необхідно провести масштабні розкопки і додаткові наукові дослідження.

46. Страшевич В. Б. Під вимпелами флотилії : [про Дніпровську військову флотилію 1919 р.] / В. Б. Страшевич // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 47–53.

Анотація. У статті подано факти з історії створення і діяльності Дніпровської військової флотилії, яка тісно пов'язана з Черкащиною. Висвітлено героїзм і відвагу радянських моряків-дніпровців, які назавжди залишаться у вдячній пам'яті черкащан.

47. Царенко В. С. Чигиринська змова / В. С. Царенко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 17–22.

Анотація. У статті висвітлено одне з найдискусійніших питань історії Черкащини – селянські повстання 1870-х рр. Одне з найбільших повстань, так звана «Чигиринська змова», досліджується у даній науковій розвідці, аналізується факти, зроблено певні висновки та узагальнення.

1995 рік

48. Гірник І. П. Археологічна колекція з могильника черняхівської культури поблизу с. Стецівка на Черкащині / І. П. Гірник, О. В. Білецька, В. В. Нерода // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 92–100. + Мал.

Анотація. У статті висвітлено діяльність Черняхівського загону ранньослов'янської експедиції інституту археології АН УРСР під час розробки могильника черняхівської культури поблизу с. Стецівка Звенигородського району Черкаської області у 1971–1972 рр. Вказано, що усі матеріали зберігаються у фондах інституту археології АН України.

49. Гладких М. І. Новий варіант пізньопалеолітичної культури на Черкащині / М. І. Гладких, С. М. Рижов, М. О. Суховий // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 16–23. + Мал.

Анотація. *Автори статті вказують на те, що пізній палеоліт Черкащини відомий, перш за все, за матеріалами Межирицького поселення, а решта палеолітичних пунктів (Селище, Бурти, Велика Бурімка) досліджені недостатньо і не дають матеріалів для культурно-історичної інтерпретації. Окрема увага акцентується на палеолітичному поселенні Гордашівка Тальнівського району Черкаської області, яке було відкрите у 1980 р. археологом О. В. Суховим.*

50. Горішний П. А. Археологічні дослідження в Чигирині / П. А. Горішний // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 119–123. + Мал.

Анотація. *У статті охарактеризовано серію археологічних досліджень в околицях Чигирини, які були розпочаті ще у середині XIX ст. Вказано, що археологічними розвідками виявлено залишки оборонних валів і ровів, зафіксовано підземну частину мурованої з каменя оборонної стіни та залишки земляних споруд на схилах Богданової гори, що входила в систему укріплень фортеці.*

51. Григор'єв В. П. Про етнічну приналежність похованих в курганах рубежу VII–VI ст. до н.е. біля сс. Гладківщина і Придніпровське / В. П. Григор'єв // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 58–67. + Мал.

Анотація. *У статті простежується роль Лівобережного Придніпровського терасового степу, що був не тільки своєрідним плацдармом скіфської експансії в глибинні райони Лісостепу і зоною етнокультурних контактів племен Лісостепоного Правобережжя, Лівобережжя і Степового Півдня, а й місцем постійного проживання певного контингенту іраномовних номадів, які проникли сюди відразу після закінчення передньоазійських походів.*

52. Демартіно А. П. Мустьє Середнього Дніпра – Канівське місцезнаходження / А. П. Демартіно // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 13–15. + Мал.

Анотація. *Протягом 1969–1971 рр. інженером-археологом І. О. Післарієм на дні котловану Канівської ГЕС, в районі центральної частини сучасної греблі, була зібрана колекція крем'яного інвентаря (15 виробів) приблизно пізньопалеолітичного типу. Автор статті стверджує, що Канівська колекція, незважаючи на свою малочисельність, являє собою найдавнішу пам'ятку в археології, є дуже виразною і ставить питання про пошук аналогій даній пам'ятці, що, в свою чергу, веде до можливого виявлення підоснови пізнього палеоліту району Середнього Дніпра.*

53. Деткін А. В. Поселення епохи пізнього мезоліту в Черкаському Подніпров'ї / А. В. Деткін // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 24–26. + Мал.

Анотація. Стаття знайомить із дослідженням залишків поселення з кременем пізньомезолітичного обрису, знайденим у 1993 р. під час археологічної розвідки на правому березі Дніпра (Кременчуцьке водосховище). Вказується, що крім виробів із кременю, на намиві було знайдено декілька обкатаних фрагментів кераміки від кухонних горщиків чорноліської культури. Автор статті стверджує, що, в основному, отриманий під час розвідок кремій можна датувати пізнім мезолітом і зв'язати його в генетичному відношенні з областю розповсюдження пісочнорівської культури.

54. Діденко О. П. Стела з Білогрудівського лісу / О. П. Діденко // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 55–57. + Мал.

Анотація. Охарактеризовано унікальну археологічну пам'ятку і один із найдавніших творів монументального мистецтва – стелу Білогрудівського лісу, – знайдену у 1915 р. жителями села Дмитрушки біля Умані при корчуванні пнів. Доведено, що стела належить до нижнього шару Михайлівського поселення бронзового віку, що лежить безпосередньо під нашаруванням раннього етапу ямної культури.

55. Ластовський В. В. Із історії досліджень Черкащини в ХІХ – на початку ХХ ст. / В. В. Ластовський // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 5–12.

Анотація. Стаття є початковим нарисом археологічних досліджень Черкащини в ХІХ – на початку ХХ ст. Автор стверджує, що початок археологічних досліджень Черкащини можна із впевненістю віднести до 30-х рр. ХІХ ст., оскільки саме з цього часу любителі давнини в основному аматори або скарбошукачі, починають масові дослідження пам'яток краю. Але перші дослідники залишилися невідомими. Дана наукова розвідка знайомить читача з іменами археологів, які назавжди увійшли в історію, прославивши свої імена плідною науковою діяльністю в галузі археології.

56. Нераденко Т. М. Кераміка Молухового Бугра / Т. М. Нераденко // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 33–42. + Мал.

Анотація. Поселення Молухів Бугор, яке було відкрите у 1950 р., розташоване на давній піщаній дюні у заплаві р. Тясмин, біля с. Новоселиця Чигиринського району Черкаської області. У 1992 р. у ході підготовки до «Зводу пам'яток історії та культури України» автором статті було проведено розвідувальне шурфування з метою з'ясування ступеню збереженості культурного шару поселення. У результаті цього, як стверджує автор, було відкрито новий цікавий об'єкт на поселенні – «рів»,

який, вірогідно, мав господарське призначення, і відноситься до доби пізнього неоліту і шнурового енеоліту.

57. Петрашенко В. О. Дослідження слов'яно-руських старожитностей Канівського Подніпров'я у 70–90-х рр. / В. О. Петрашенко // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 108–118. + Мал.

Анотація. У статті доведено, що найбільш повні відомості про археологічні пам'ятки Канівщини отримано в кінці 50-х – на початку 60-х рр. під час дослідження берегів Дніпра у зв'язку зі спорудженням водосховища Канівської ГЕС. Висвітлено діяльність Дніпровської давньоруської (з 1993 р. – Канівської комплексної) експедиції інституту археології АН України, яка проводила розкопки у цьому регіоні з метою пошуку залишків слов'яно-руських старожитностей.

58. Приходнюк О. М. Основні підсумки вивчення Пастирського городища / О. М. Приходнюк // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 101–107. + Мал.

Анотація. Висвітлено основні підсумки польових розвідок (1898 р.; 1901 р.; 1938 р.; 1939 р.; 1946 р.; 1955 р.; 1990–1993 рр.) на території Пастирського городища, що розташоване в 3 км на захід від с. Пастирське Смілянського району Черкаської області. Охарактеризовано здобутки усіх семи археологічних експедицій і з'ясовано, що основним шаром на городищі є скіфський, однак трапляється і гончарна кераміка культури «полів поховань» типу Черняхів та металеві речі готського стилю.

59. Рудич Т. О. Антропологічні матеріали з черняхівського могильника Черкаси-Центр / Т. О. Рудич // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 87–91.

Анотація. Дано характеристику ґрунтовому могильнику черняхівської культури у Черкасах. Зауважується, що антропологічний матеріал нечисленний, поганого збереження. Подається детальна характеристика кожного виявленого поховання. Зроблено висновок, що серія виявляє значну схожість зі збірною черняхівською серією Середньої Наддніпрянищини.

60. Сиволап Л. Г. Черняхівський могильник Черкаси-Центр / Л. Г. Сиволап, М. П. Сиволап // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 79–86. + Мал.

Анотація. У статті міститься інформація про діяльність Придніпровського загону Черкаської Лісостепової археологічної експедиції влітку 1991 р. У цей період було розпочато дослідження могильника черняхівської культури Черкаси-Центр на проїжджій частині вул. О. Дашкевича. Вказано, що могильник Черкаси-Центр є досить перспективною в плані подальших розкопок пам'яткою, оскільки містить важливі для розширення джерелознавчої бази даних середньо наддніпрянського ареалу цієї культури, і, особливо, для вивчення передісторії м. Черкас.

61. Скорий С. А. Кургани скіфської доби біля Мотронинського городища / С. А. Скорий, С. С. Безсонова // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 68–78. + Мал.

Анотація. У статті висвітлено діяльність експедиції «Холодний Яр» Інституту археології АН України, яка у 1988–1990 рр. здійснювала стаціонарні розкопки Мотронинського городища – одного з найбільших політичних, економічних, культурних центрів скіфської доби Дніпровського Лісостепоного Правобережжя і провела розкопки 10 курганів могильника. Проведені дослідження посіяли деякі сумніви щодо належності могильника мешканцям Мотронинського городища (порівняно невелика площа для поселення біля 200 га, датування окремих могил більш пізнім часом, ніж час функціонування городища, окремі риси обряду, аналогічні степовому кочівному світові).

62. Телегін Д. Я. Розкопки неолітичного поселення в с. Королівка на Черкащині / Д. Я. Телегін, С. А. Балакін // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 27–32. + Мал.

Анотація. У статті наголошується на тому, що наприкінці кам'яного та на початку мідно-бронзового віку Черкаське Подніпров'я являло собою своєрідну стикову територію, де зустрічалися і взаємодіяли різні за походженням, господарством та культурою групи первісного населення України. Тому територія сучасної Черкащини постійно привертає увагу фахівців-археологів. Подаються нові дані, отримані у ході розкопок багатoshарового поселення в ур. Пріська (Пруське) поблизу с. Коробівка Золотоніського району у 1989 р. під час робіт окремого загону Первісної експедиції «Славутич» Інституту археології АН України. Автори зазначають, що вдалося виявити новий факт етнокультурних контактів між населенням Дніпро-донецької культури, що було тут основним, з носіями трипільської культури Правобережжя і лісовими мисливцями ямково-гребінцевої кераміки Лівобережжя.

63. Цвек О. В. Веселий Кут – найбільше поселення східнотрипільської культури / О. В. Цвек // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 43–54. + Мал.

Анотація. У статті досліджено поселення біля с. Веселий Кут Тальнівського району Черкаської області, яке є одним з найбільш ранніх поселень східнотрипільської культури і яке відігравало роль економічного і культурного центру трипільського суспільства. Автор доводить, що поселення типу Веселого Кута стали тією основою, на якій після проникнення сюди із заходу нового населення та нових ідей з'явилися такі великі трипільські центри як Доброводи, Тальянки, Майданець, Квітки та ін.

64. Шкулета Л. В. Огляд археологічних колекцій з фондів Черкаського обласного краєзнавчого музею / Л. В. Шкулета // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 124–134. + Мал.

Анотація. В археологічному фонді Черкаського обласного краєзнавчого музею зберігається біля 5 тис. експонатів, як правило, це матеріали із розкопок та розвідок археологічних експедицій ІА АН України та Черкаського обласного краєзнавчого музею, які надійшли у фонд протягом останніх 20-ти років. Значна їх частина опублікована, визначено їх наукове значення. Автор не ставить за мету дати аналіз усіх археологічних колекцій, а лише найбільш повних та унікальних за своєю науковою значущістю.

1996 рік

65. Антонова О. О. Доля вченого : [про М. Ф. Біляшівського] / О. О. Антонова // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 64–69. + Фото.

Анотація. Стаття присвячена видатній особистості, українському вченому кінця XIX – початку XX ст. Миколі Федотовичу Біляшівському, археологу, етнографу, який стояв біля витоків музейної справи в Україні. Вагомий внесок ученого у вітчизняну культуру повинен бути належно оцінений нащадками, а його самовідданість науці стала взірцем.

66. Блакитний О. Ф. Історичне ядро українського козацтва / О. Ф. Блакитний // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 4–8. + Мал.

Анотація. У статті з'ясовано спробу деяких дослідників видати загальне за часткове у проблематиці місця виникнення козацтва, оскільки ігнорування часткового збіднює загальне у наукових студіях про козацтво. Тільки глибоке і всебічне вивчення конкретного, специфічного дає змогу прийти до об'єктивного загального, визначити спільне, єдине, розкрити закономірність розвитку, створити наукову концепцію.

67. Бондар О. Мужичський генерал : [про Й. Гладкого] / О. Бондар // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 41–43.

Анотація. Висвітлено життя та діяльність видатної історичної постаті – останнього кошового отамана Азовського козацького війська, уродженця Чорнобаївщини.

68. Верховський М. М. Перший ректор : [про М. О. Максимовича] / М. М. Верховський // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 55–57. + Фото.

Анотація. Висвітлено особистість відомого українського вченого М. О. Максимовича, наукові праці якого були цінним внеском у науку, і дуже часто першим по часу внеском, прокладаючи шлях іншим працям. Автор зауважує, що на сучасному етапі розбудови української державності необхідно перевидати всі без винятку твори нашого славетного земляка, оскільки і через сто років славні його нащадки по-справжньому оцінять його спадщину.

69. Волик В. П. Червона книга / В. П. Волик, З. А. Савченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 9–13.

Анотація. Охарактеризовано види рослин Черкаської області, які занесені до Червоної книги, подається перелік рідкісних і зникаючих видів рослин, охорона яких є невід'ємною складовою частиною загальної проблеми – охорони, відновлення, збагачення й раціонального використання рослинного світу.

70. Городинець І. С. Повернуте ім'я : [про І. І. Падалку] / І. С. Городинець // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 70–72.

Анотація. Висвітлено основні віхи життя та діяльності українського художника Івана Івановича Падалки, уродженця Черкащини, який був репресований у 1936 р. за необґрунтованим звинуваченням в участі у контрреволюційній організації. Реабілітовано його було помертню у 1958 р.

71. Горошко С. І. Стежки духовності : [про м. Жашків та Жашківський район] / С. І. Горошко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 102–107.

Анотація. Описано красу і природні принади Жашківського краю, розкрито основні етапи історичного розвитку. Автор акцентує увагу на видатних особистостях, які є уродженцями Жашківщини, а також робить висновок, що Жашківщина залучається до справжньої національної духовності.

72. Гоцуляк В. В. В. Б. Антонович про Коліївщину / В. В. Гоцуляк // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 53–54.

Анотація. У статті зазначено, що серед наукових досліджень В. Б. Антоновича – одного із фундаторів історичної науки, – важливе місце посідає тема Коліївщини і зокрема події, що розгорталися на території Черкащини. Особливу увагу привертають оцінки та причини цього народного руху, викладені вченим у зовсім маловідомій лекції, яку він прочитав у Київському університеті і яка була видана літографічним способом у 1882 р.

73. Іващенко Ф. І. Кропивна – місто полкове / Ф. І. Іващенко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 49–52.

Анотація. Висвітлено історію села Кропивна Черкаської області у XVII – на початку XIX ст. Розглядаючи основні етапи розвитку села, автор робить висновок, що його жителі доклали немало зусиль, щоб захистити наш край від знищення і поневолення.

74. Кривенко С. І. Архіви свідчать : [про події 1932–1933 рр. на Черкащині] / С. І. Кривенко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 116–122.

Анотація. Проаналізовано низку документів вищих партійних та державних органів, які були опубліковані останніми роками і які свідчать про голодомор в Україні на початку 30-х рр. У статті містяться спогади очевидців трагедії, які доповнюють документальну базу і допомагають дослідникам у вивченні причин і наслідків голодомору.

75. Мельниченко В. М. Бондар Олексій Степанович : До бібліографічного словника краєзнавців Черкащини / В. М. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 114–115. + Фото.

Анотація. Подається інформація про відомого краєзнавця, автора кількох сотень публікацій у районних та обласних газетах Полтавської і Черкаської областей, ініціатора створення музею у с. Тимченки Чорнобаївського району Олексія Степановича Бондара.

76. Мельниченко В. М. Держава Хмельницького: аспекти економічної політики / В. М. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 37–40.

Анотація. Розглянуто економічні погляди Б. Хмельницького, в основі яких лежало розуміння необхідності господарського зміцнення і консолідації розрізнених українських земель, насамперед, наддніпрянських, які склали історичне ядро національної державності.

77. Мельниченко В. М. Кривенко Сергій Іванович : До бібліографічного словника краєзнавців Черкащини / В. М. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 112–113. + Фото.

Анотація. Подається інформація про відомого краєзнавця, автора цілого ряду статей та публікацій, цікавих розвідок, в яких висвітлюються різні аспекти малодосліджених періодів історії краю XIX–XX ст., член редколегій науково-популярних збірників «Краєзнавець Черкащини» та «Родовід» Сергія Івановича Кривенка.

78. Мельниченко М. М. Перемога починалась 41-го / М. М. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 23–27. + Мал.

Анотація. Подається інформація про перші бої Великої Вітчизняної війни, а саме про ті, що точились близько місяця біля старовинного міста Умань, в яких ворогові було завдано відчутного удару. Однак причиною замовчування боїв у районі Умані було те, що тут потрапили в оточення і були знекровлені дві армії Південно-Західного фронту. Автор наголошує на тому, що надзвичайна мужність та героїзм були виявлені захисниками Батьківщини і там, де наші війська зазнавали поразки і про це потрібно пам'ятати завжди.

79. Непийвода Ф. А. Діалектні риси говірок Черкащини (фонетика) / Ф. А. Непийвода // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 73–77.

***Анотація.** У статті констатується, що територію Черкащини обіймають переважно середньонаддніпрянські говірки південно-східного наріччя, сформовані на основі полянсько-древлянського діалекту із тривалим на нього впливом мови волинян і подолян й, почасти, галичан. Типові риси середньонаддніпрянських говірок входять до норм української літературної мови.*

80. Нестеренко В. І. Поминальник [Золотоніського Красногірського монастиря] / В. І. Нестеренко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 19–22. + Мал.

***Анотація.** У статті йдеться про унікальний раритетний документ другої половини XVIII ст., який зберігається у колекції Черкаського обласного краєзнавчого музею. Описується його зовнішній вигляд та зміст. Документ містить інформацію про родину Богдана Хмельницького та період створення Української держави за його часів.*

81. Поліщук В. Т. Гайдамаччина у фольклорі (краєзнавчий аспект) / В. Т. Поліщук // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 78–84.

***Анотація.** Вказано, що народна творчість, переважно історичні пісні, є неоціненним матеріалом для з'ясування багатьох сторінок гайдамаччини і заслуговують на увагу не тільки фахівців-науковців, а й усіх, хто цікавиться історією рідного краю.*

82. Пономаренко М. Ф. Топонімія в «Гайдамаках» / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 85–94.

***Анотація.** У творчій спадщині Т. Г. Шевченка топонімія виступає в кількостях і пропорціях, необхідних для забезпечення функції індивідуалізації-ідентифікації, яка лежить в самій суті номінації. За насиченням Шевченкових творів топонімічним матеріалом одне з чільних місць належить «Гайдамакам» – верховині його революційного романтизму.*

83. Слива Є. П. Історія в експонатах : [про краєзнавчий музей у с. Мартинівці Канівського району] / Є. П. Слива // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 99–101.

***Анотація.** Автор статті подає інформацію про створення та діяльність краєзнавчого музею у с. Мартинівці на Канівщині. Музей має дев'ять залів, у яких розташовані відділи: археологічний, Київська Русь, козацтво на Придніпров'ї, сільське подвір'я, народознавство, історія села, історія школи, Кімната пам'яті, музей Людвіка Варинського – польського революціонера-соціаліста, що народився в с. Мартинівці.*

84. Соса П. П. Пономаренко Михайло Федорович : До бібліографічного словника краєзнавців Черкащини / П. П. Соса // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 108–111. + Фото.

Анотація. *Стаття присвячена видатному краєзнавцю, справжньому патріотові, громадсько-політичному діячеві, педагогу, члену правління Всеукраїнської спілки краєзнавців і редакційної ради при редакції журналу «Краєзнавство», одному з ініціаторів створення Спілки краєзнавців Черкащини і заступнику її голови, редактору видання «Краєзнавство Черкащини Михайлу Федоровичу Пономаренку.*

85. Соса П. Село над Сулою : [про с. Жовнине] / П. Соса // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 44–48. + Мал.

Анотація. *Піднімається проблема поступового зникнення сіл і хуторів з карти України, зокрема і Черкаської області. Вказуються різноманітні причини цього явища. Серед них спорудження Кременчуцької і Канівської гідроелектростанцій. Автор розкриває історію одного з таких сіл – с. Жовнине (тепер Чорнобаївського району, яке було перенесено на кілька кілометрів від Присулля на підвищену терасу Дніпра).*

86. Степаненко Л. М. Митець та його світ : [про В. І. Клименка] / Л. М. Степаненко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 95–98. + Фото.

Анотація. *Висвітлено основні етапи життя та діяльності відомого українського художника Віктора Івановича Клименка. До творчих здобутків В. І. Клименка слід віднести роботи портретного та пейзажного жанрів, в яких відображаються найтонші почуття, настрої та душевний стан художника.*

87. Страшевич В. Б. Тримались до останнього... : [про 1941 р. на Черкащині] / В. Б. Страшевич // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 28–36. + Мал.

Анотація. *Висвітлюється «Кролевецька трагедія» – сторінка героїчної оборони країни у 1941 р. на дніпровському острові Кролевець навпроти Черкас, який простягнувся на 5–6 км уздовж ріки від залізничного мосту. Автор описує жорстокі бої, які точилися на острові з кінця серпня і до середини вересня і забрали тисячі людських життів.*

88. Теличко В. О. Сторінки життя В. Л. Симиренка / В. О. Теличко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 58–63. + Фото.

Анотація. *Розкриваються сторінки біографії видатного вченого-ботаніка Володимира Львовича Симиренка, якого у репресивному 1938 р. було розстріляно в м. Курськ за обвинуваченням в участі в антирадянській ворожій організації. В епоху гласності і перебудови розпочалася реабілітація невинно засуджених і страчених у роки тоталітарного режиму. Серед реабілітованих імен й ім'я Симиренка В. Л., талановитого вченого, автора класичних праць з помології.*

89. Царенко В. С. Страшно згадати : [події 1932–1933 рр. у селах Сагунівка і Ломовате Черкаського району] / В. С. Царенко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 123–125.

Анотація. *Стаття містить спогади старожилів сс. Сагунівка і Ломовате Черкаського району про події 1932–1933 рр.*

90. Чабан А. Ю. Чигиринський двір у часи гетьманування І. Виговського / А. Ю. Чабан // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 14–18. + Мал.

Анотація. *Аналізується становище гетьманської столиці у період правління Івана Виговського, який після смерті Богдана Хмельницького користувався найбільшим впливом при Чигиринському столичному дворі. Вказується, що за І. Виговського гетьманський двір вирізнявся особливим блиском, що наближався за своєю пишністю до європейських дворів.*

2002 рік

91. [Борщ М. І.] Календар пам'ятних дат Черкащини на 2002 рік / [М. І. Борщ] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 120–121.

Анотація. *Скомпоновано календар ювілейних і пам'ятних дат і подій на Черкащині на 2002 рік.*

92. [Волошенко І. І.] Вісті з краєзнавчих осередків: Монастирищенський район, Сміла, Черкаський район, Лисянський район / [І. І. Волошенко, В. І. Нікіфоров, М. М. Якименко, В. М. Щербатюк] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 114–117.

Анотація. *Міститься інформація про краєзнавчі групи, які об'єднуються в районні організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, ведуть активну пошукову роботу, готують до друку краєзнавчі видання.*

93. [Кривенко С. І.] Актуальний архів : [про фонд «Василь Андрійович Симоненко» у державному архіві Черкаської області] / [С. І. Кривенко] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 106–108. + Фото.

Анотація. *Підготовлено матеріал про фонди Державного архіву Черкаської області, де містяться документи, пов'язані із життям та творчим шляхом видатного поета і журналіста Василя Андрійовича Симоненка.*

94. [Мельниченко В. М.] Життя віддане людям: Павло Петрович Соса / [В. М. Мельниченко] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 101–104. + Фото.

Анотація. *Увазі читачів пропонується «Слово про П. Сосу», виголошене на конференції головою правління Обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, членом Національної спілки журналістів України, кандидатом історичних наук В. М. Мельниченко.*

95. Білоус М. Село на берегах Уманки : [про с. Вербовата Христинівського району] / М. Білоус // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 25–30.

Анотація. Розкривається історія походження та розвитку с. Вербовата Христинівського району, найдавніша згадка про яке датується першою половиною XVIII ст.

96. Борщ М. І. Розмова з душею Павла Петровича : [посвята П. П. Сосі] / М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 104–105. + Фото.

Анотація. Вірш-реквієм, написаний і прочитаний в день роковин М. І. Борщем П. П. Сосі «Розмова з душею Павла Петровича».

97. Бушин М. І. Історія була його душею : [про І. Г. Шульгу] / М. І. Бушин, Л. Товстоп'ят // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 92–97. + Фото.

Анотація. Стаття присвячена видатній особистості, доктору історичних наук, подвижнику краєзнавства, українському вченому, ім'я якого відоме в наукових колах України та за її межами, уродженцю Черкащини Іллі Гавриловичу Шульзі.

98. Іващенко Ф. І. Звичаєве право в судочинстві Кропивнянського волосного суду / Ф. І. Іващенко // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 74–78.

Анотація. Висвітлено уклад життя сільської громади с. Кропивна Золотоніського повіту XIX ст., який багато в чому визначався звичаями, а в основі судочинства лежало звичаєве право.

99. Кайдалова Т. І. Запрошує обласний краєзнавчий.... / Т. І. Кайдалова // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 107–113. + Фото.

Анотація. Зроблено своєрідну презентацію тематичної спрямованості експозицій та форм роботи з різними категоріями населення Черкаського обласного краєзнавчого музею, який сьогодні має не тільки значний науково-освітній потенціал, а й відіграє все більшу роль як дієвий засіб громадянсько-патріотичного виховання.

100. Мельниченко В. М. Місто над Дніпром (історія Черкас від найдавніших часів) / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 5–14. + Мал.

Анотація. Увазі читачів пропонується історико-документальний нарис, в якому на основі опрацювання широкого кола історичних джерел та узагальнення матеріалів досліджень, в тому числі й останніх років, робиться спроба прослідкувати історію Черкас з найдавніших часів до сьогодення.

101. Михайлюк Ю. М. Остафій Дашкевич / Ю. М. Михайлюк // Красзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 31–45. + Мал.

Анотація. У статті досліджуються основні віхи життя та діяльності Остафія Івановича Дашкевича, подаються аналітичні судження, узагальнення і висновки, які доводять, що державницькі спомагання О. Дашкевича засвідчили неперервність державотворчих процесів на Середньому Подніпров'ї.

102. Непийвода Ф. А. Дорогу в життя їм дав Черкаський університет : [про видатних випускників] / Ф. А. Непийвода // Красзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 61–73. + Фото.

Анотація. Стаття приурочена до 80-ї річниці Черкаського державного університету імені Богдана Хмельницького, який за роки свого існування (з невеликою перервою в період Великої Вітчизняної війни) підготував десятки тисяч працівників освіти, науки, культури, народного господарства; тисячі вихованців університету працюють у школах, наукових і навчальних закладах, у різних галузях культури, державного та індивідуального підприємництва, беруть активну участь у культурному процесі відродження України.

103. Основні музеї, заповідники та архіви Черкащини // Красзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 122.

Анотація. Подається перелік та контактні дані основних заповідників, музеїв та архівних установ Черкащини.

104. Поставнича М. В. Григорій Храбан – краєзнавець і педагог / М. В. Поставнича // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 98–100.

Анотація. Матеріал статті приурочений до 100-річчя від дня народження відомого українського краєзнавця, педагога і науковця Григорія Юхимовича Храбана, який вніс вагомий внесок у розвиток краєзнавчого руху на Черкащині.

105. Ричка В. М. Лисянщина в історії України / В. М. Ричка // Красзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 118–119. + Фото. – Рец. на кн. Щербатюк В. М. Історія регіонів України. Лисянщина, 2002.

Анотація. В анотації зазначається, що видання Щербатюка В. М. «Історія регіонів України. Лисянщина» Щербатюка В. М. не залишить байдужими не тільки земляків автора, а й науковців та краєзнавців всієї України, адже вона започатковує собою цілий напрямок в історичній науці – дослідження мікрорегіональної історії.

106. Страшевич В. Б. Їх кликало небо : [про авіаконструкторів Андрія, Івана та Євгена Касяненків] / В. Б. Страшевич // Красзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 55–60. + Фото.

Анотація. У статті йдеться про відомих авіаконструкторів, братів Касяненків, уродженців м. Черкаси. Для багатьох вітчизняних авіаконструкторів діяльність талановитих братів стала гідним прикладом і школою творчого пошуку.

107. Федорова Т. М. Гетьманування Петра Дорошенка / Т. М. Федорова // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 46–54. + Мал.

Анотація. Висвітлюється історична постать українського гетьмана Петра Дорошенка, одного з небагатьох діячів козацької доби, який дійшов до влади завдяки своїм особистим здібностям, що зробили з нього політичного ватажка українського народу.

108. Шамрай О. Г. Топоніми Кам'янщини : [про сс. Баландине, Вербівка, Грушківка, Жаботин, Завадівка, Катеринівка, Косарі, Копійчана, Коханівка, Куликівка, Лебедівка, Лубенці, Лузанівка, Михайлівка, Олялине, Пляківка, Радиванівка, Райгород, Ребедайлівка, Ревівка, Телепине, Тимошівка, Флярківка, Юрчиха, Ярове, хх. Богданівське, Грекове, Калинівка, Петрівське, Сокирне, м. Кам'янка] / О. Г. Шамрай // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 15–24.

Анотація. Пропонований матеріал присвячено дослідженню походження назв населених пунктів Кам'янського району – одного з куточків багатой своєю історією Черкащини.

109. Щербина М. М. Черкащина в описах іноземців XV–XVIII ст. / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 79–91.

Анотація. Проаналізовано перші згадки про Черкащину в XV–XVI ст.; свідчення іноземців про козацтво в Черкаському краї (кінець XVI – перша половина XVII ст.); спогади мандрівників-чужоземців за доби Хмельницького (1648–1657); описи іноземців за часів Гетьманщини (друга половина XVII–XVIII ст.).

2004 рік

110. Базильчук Л. В. Формування естетичних цінностей на заняттях студії «кераміка» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Л. В. Базильчук // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 84–91.

Анотація. Визначено та охарактеризовано теоретичні і методичні передумов формування естетичних орієнтацій підлітків засобами української кераміки (в роботі гуртка). Визначено прийоми, що допомагають покращити розвиток зацікавленості до вивчення творів мистецтва та позитивно впливають на формування естетичних цінностей школярів на заняттях гуртка з мистецтва кераміки. Зроблено висновки, що естетичне виховання впливає на людину різноманітно, різнобічно збагачує її духовний світ і вдосконалює діяльність. Формування естетичних цінностей

школярів буде ефективним, якщо пов'язувати заняття гуртка з кераміки з іншими дисциплінами (образотворче мистецтво, історія), проводити народознавчі екскурсії, використовувати елементи дизайну.

111. Бойченко В. В. Євреї в історії Уманщини (полікультурний аспект) / В. В. Бойченко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 44–52.

Анотація. Стверджується, що особливе місце в польсько-російсько-українському протистоянні посідає єврейське населення. Автор вказує, що для вирішення міжкультурних стосунків у державі впроваджується полікультурне виховання, щоб кожен індивід мав можливість зберігати свою внутрішню неповторність та отримувати духовне збагачення з боку інших культур.

112. Горохівський П. І. Христинівщина в кінці 20-х – у 30-х роках / П. І. Горохівський // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 53–62.

Анотація. Розкривається питання реконструкції народного господарства Христинівщини в кінці 20-х – у 30-х рр., яка супроводжувалася певними позитивними зрушеннями в промисловості, але вкрай негативними змінами у сільському господарстві. Голодомор 1932–1933 рр., репресії 30-х рр. забрали життя сотень невинних людей, що значно применшує досягнення в ході будівництва соціалізму. Автор наголошує на тому, що історія Черкаського краю підтверджує хибність стратегічної лінії керівництва більшовицькою партією і державою.

113. Гущина С. О. Освітні заклади Умані: історичний аспект / С. О. Гущина // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 62–73.

Анотація. Прослідковано становлення та розвиток освітньої галузі в місті Умань. Дослідження охоплює період з XIX (поява першого навчального закладу) до початку XX ст. (революційні події, які зумовили зміни не лише в суспільно-політичному устрої, а й в освітній сфері). Розглядається структура навчальних закладів, особливості їх функціонування.

114. Денисюк І. А. З історії церковнопарафіяльних шкіл на Черкащині (друга половина XIX – початок XX століття) / І. А. Денисюк // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 76–83.

Анотація. У статті стверджується, що дослідження діяльності церковнопарафіяльних шкіл стане кроком до відтворення цілісної картини освітнього процесу в Україні другої половини XIX – початку XX ст. з усіма його особливостями. Автор зазначає, що історія початкової освіти на Черкащині та її структурного підрозділу – церковнопарафіяльних шкіл – ще не досліджена в узагальнюючих спеціальних працях. Незважаючи на ряд негативних рис цих шкіл, а саме: обмежений обсяг знань, які вони давали, відсутність матеріально-технічної бази та санітарно-гігієнічних умов, вони виконали свою місію у подальшій розбудові освіти – вони стали її основою.

115. Драч О. О. З історії організації шкільної справи на Черкащині в контексті загальноукраїнських тенденцій (друга половина XIX – початок XX ст.) / О. О. Драч // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 15–21.

Анотація. У контексті аналізу становлення основ буржуазного суспільства другої половини XIX – початку XX ст. автор акцентує увагу на основних етапах створення шкільної мережі на Черкащині, виокремлює проблеми і надбання того часу. У статті акцентується увагу на тому, що основні заходи шкільної адміністрації на початку XX ст. були спрямовані на забезпечення доступності навчання і зміцнення його результативності.

116. Кірдан О. Л. Розвиток мережі навчальних закладів Уманщини (середина XVIII – початок XX століття) / О. Л. Кірдан // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 41–45.

Анотація. Розкривається проблема формування мережі навчальних закладів у середині XVIII – на початку XIX ст., коли на Уманщині було створено достатньо дієвий механізм системи шкільництва: діяла потужна система навчальних закладів різних типів, що сприяло підняттю рівня навченості населення.

117. Комар В. П. Шкільний туризм на Черкащині : здобутки і проблеми сьогодення / В. П. Комар // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 92–96.

Анотація. Доводячи актуальність даної наукової розвідки, автор стверджує, що перше десятиріччя XXI ст. в Україні позначене підвищенням інтересу до розвитку туризму. Туризм – це один із факторів пожвавлення економічного життя в краї. Одним із припад області є архітектурна спадщина та історико-культурна аура краю. Акцентується увага на тому, що існує ряд проблем розвитку сучасної туристичної галузі: брак коштів для завершення будівництва туристичних об'єктів, криміногенна ситуація на дорогах. Однак у туризмі є можливості для відродження і подальшого зростання. Поєднання туризму з краєзнавством стало вирішальним чинником для виживання шкільного туризму.

118. Кривошея І. І. Дослідження генеалогії селянства в контексті вивчення історії Уманщини / І. І. Кривошея // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 32–40.

Анотація. Автор статті вказує на те, що дослідження регіональної історії вимагає інтегрального підходу, комплексного висвітлення дії економічних, соціальних, політичних, етнонаціональних, конфесійних факторів на розвиток регіону. Нові відкриття на терені генеалогії дадуть цікавий матеріал для ґрунтовного і всебічного розуміння міжсоціальних, міжконфесійних та міжетнічних взаємин на окремо взятій території (область, район, населений пункт). Генеалогічні студії, які відтворюють

родовий, родинний та персональний вимір історичного розвитку регіону, є важливим сегментом комплексного дослідження локальної історії.

119. Кузь В. Г. Передмова / В. Г. Кузь // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 5–6.

120. Мацейків Т. І. Діяльність українських шкільних громад на прикладі уманської громади (поч. ХХ століття) / Т. І. Мацейків // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 26–32.

Анотація. У статті аналізується питання діяльності українських шкільних громад на початку ХХ ст. Вказано, що саме у цей час формувалися і закріплювалися альтернативні ціннісні освітні орієнтації, що виступали у формі приватної школи, яка під впливом реформаторського руху Заходу і своїх новацій намагалася впровадити через шкільну освіту нові педагогічні цінності – вільний розвиток, свободу особистості, самоцінність дитячої індивідуальності, її незалежність від політики держави. Стверджується, що шкільна молодь активно брала участь у процесах національного відродження, визволення українського народу від духовного поневолення.

121. Мельниченко О. В. Роль педагогічної громадськості у становленні та розвитку музейництва на Черкащині / О. В. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 21–26.

Анотація. Автор вказує на те, що дослідження музейної справи на Черкащині набуває сьогодні особливої актуальності, оскільки роль музеїв як важливих центрів науково-дослідної й освітньо-виховної роботи в сучасних умовах неухильно зростає. Дослідниця показує становлення музейної справи на Черкащині в адміністративних межах Черкаської області на початку ХХ ст., коли у середовищі, передусім, педагогічної громадськості Умані і Черкас, представники якої взяли на себе ініціативу у створенні й організації роботи переважної більшості музеїв нашого краю, зароджується ідея створення краєзнавчих музеїв.

122. Побірченко Н. С. Школа базиліанського кляштора в Умані : українсько-польський контекст / Н. С. Побірченко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 7–14.

Анотація. У статті простежується історія створення, становлення і згасання знаменитої базиліанської школи в Умані, яка з'явилася у 1767 р. і першим ректором якої було призначено Гераклія Костецького. Автор вказує на те, що до кляштора було прийнято перших 150 учнів. Опікувалися кляштором графи Потоцькі, які зарекомендували себе меценатами, покровителями науки і мистецтва. Ця школа на царині польської освіти стала видатним явищем. Автор вказує на те, що переважна більшість учнів була римо-католицького (уніатського) віросповідання.

123. Священко З. В. Становлення та розвиток музею історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / З. В. Священко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 73–76.

Анотація. Досліджується роль музеїв як важливих центрів науково-дослідної й освітньо-виховної роботи. Саме таким центром є музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Він є своєрідним літописом розвитку освіти, розповідає про подвижницьку працю освітян університету, є важливим засобом виховання підростаючого покоління. Автор вказує, що у становленні музею важливу роль відіграли і продовжують відігравати викладачі і студенти університету, всебічну допомогу здійснює керівництво університету.

2005 рік

124. [Барильченко І. М.] Фонд Г. Ю. Храбана [у державному архіві Черкаської області] / [І. М. Барильченко] // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 193–196.

Анотація. Аналізуються документи фонду уманського краєзнавця Григорія Юхимовича Храбана, який зберігається у державному архіві Черкаської області (Р-5624), значну частину якого складають матеріали, зібрані і опрацьовані Г. Ю. Храбаном в процесі багаторічної роботи над монографією «Спалах гніву народного».

125. Бібліографічні анотації до основної краєзнавчої літератури, виданої після II звітно-виборної конференції Черкаської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 210–223.

Анотація. Подається бібліографічний анований опис краєзнавчої літератури за увесь період діяльності Черкаської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців (1996–2003 рр.).

126. Вісті з краєзнавчих осередків: Лисянський район, Маньківський район, Канівський район, Сміла, Золотоноша, Христинівка, Уманський район, Черкаський район, Чорнобаївський район, Чигиринський район, Кам'янський район, Звенигородський район // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 14–18.

Анотація. Подано інформацію про роботу краєзнавчих осередків у містах і районах області, спрямовану на дослідження і популяризацію знань про рідний край та участь у розвитку краєзнавчого руху на Черкащині.

127. Голиш Г. М. Осередок духовності і пам'яті : [про музей «Пам'ять» у загальноосвітній школі с. Чапаївка Золотоніського району] / Г. М. Голиш // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 69–84. + Фото.

Анотація. Подається інформація про діяльність музею «Пам'ять», що працює в Чапаївській загальноосвітній школі I–III ступенів ім. Г. П. Берези

Золотоніського району, якому присвоєно звання народного 11.11.1998 р. Зазначено, що метою роботи цього учнівського об'єднання є поглиблене вивчення історії рідного краю, формування у школярів навичок дослідницької роботи, виховання їх на традиціях старших поколінь.

128. Горбенко Д. Моя Звенигородка : [вірш] / Д. Горбенко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 68. + Фото.

129. Демченко Л. Т. Календар пам'ятних дат Черкащини на 2005 рік / Л. Т. Демченко, М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 203–209.

Анотація. *Представлено річний календар на 2005 р. із зазначенням знакових, ювілейних і пам'ятних дат Черкащини.*

130. Демченко Л. Т. Перед генералом з Черкащини капітулювала Японія : [про К. М. Дерев'янка] / Л. Т. Демченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 122–124. + Фото.

Анотація. *Стаття присвячена уродженцю с. Косенівка Уманського району, розвіднику, воїну та дипломату, кавалеру дев'яти орденів СРСР, високих нагород США, Угорщини, Австрії Кузьмі Миколайовичу Дерев'янку.*

131. Десятов Т. М. Виступ на звітно-виборній конференції краєзнавців Черкащини [23 жовтня 2003 р.] / Т. М. Десятов // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 32–35.

Анотація. *Доповідач, в цілому позитивно оцінюючи роботу і творчі здобутки краєзнавців Черкащини, висловив впевненість, що вони і надалі своєю самовідданою працею будуть виховувати у громадян нашого краю почуття національної самосвідомості, глибокої поваги до історії, культури, традицій українського народу, сприяти утвердженню Української держави.*

132. Звітно-виборна конференція краєзнавців Черкащини [23 жовтня 2003 р.] // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 19–21. + Фото.

Анотація. *23 жовтня 2003 р. в обласному краєзнавчому музеї відбулася III звітно-виборна конференція Черкаської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, у порядку денної якої було розглянуто такі питання:*

- 1. Звіт про роботу правління за період з жовтня 1996 р. по листопад 2003 р.*
- 2. Звіт про роботу ревізійної комісії.*
- 3. Вибори керівних органів обласної організації*
- 4. Вибори делегатів на III з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців.*

133. Клименко Т. А. Пам'яткоохоронна робота на Черкащині у 1920-х роках / Т. А. Клименко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 149–158. + Фото.

***Анотація.** У поданій публікації автор зазначає, що у 1920-х рр. на Черкащині органами влади і краєзнавцями-ентузіастами проводилася значна робота по збереженню та охороні пам'яток історії, культури і природи. Однак практична реалізація значної кількості заходів в багатьох випадках гальмувалася через брак коштів та з ідеологічних міркувань.*

134. Корновенко С. В. Орест Левицький / С. В. Корновенко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 115–118. + Фото.

***Анотація.** Статтю присвячено 155-річному ювілею від дня народження Ореста Івановича Левицького – видатного історика, правознавця, архівіста, археографа, письменника, остання сторінка життя якого була пов'язана з Черкащиною.*

135. Краєзнавча хроніка Черкащини (2002–2004 рр.) // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 10–13. + Фото.

***Анотація.** Висвітлено перебіг основних краєзнавчих заходів, конкурсів, науково-практичних та історико-краєзнавчих конференцій, проаналізовано основні публікації краєзнавчого спрямування у період з 2002 по 2004 рр.*

136. Лаврега М. Т. Надання Лисянці магдебурзького права : [про відкриття пам'ятного знаку на честь надання місту в 1622 р. магдебурзького права] / М. Т. Лаврега // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 66–67. + Фото, вірш.

137. Лазуренко В. М. Політичні репресії 30-х років ХХ ст. на Чигиринщині / В. М. Лазуренко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 163–168. + Фото.

***Анотація.** Автором статті наведені факти свідчень про політичні репресії періоду сталінізму на Чигиринщині кінця 30-х рр. ХХ ст. Зокрема подано інформацію про репресованих видатних суспільних діячів: В. Є. Чигирин, А. І. Кримського, О. М. Пучківського, К. С. Іваненка, П. Т. Приходька, І. Нікіфорова, Ф. Кибу, Д. Крутицького, С. Рябовола, А. А. Буряка.*

138. Мельниченко В. М. Звіт про роботу правління Обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців у звітному періоді / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 21–32.

***Анотація.** У звіті проаналізовано роботу правління Черкаської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців та осередків на місцях за час, що минув після звітно-виборної конференції 1996 р. Зазначено, що виконуючи її рішення та керуючись статутом Спілки, правління спрямувало свою*

роботу на організаційне зміцнення краєзнавчих осередків, надання їм допомоги в практичній діяльності. Шлях, пройдений краєзнавцями Черкащини від середини 90-х рр., був непростим і є всі підстави констатувати, що Спілка стала згуртованішою, організованішою, професійнішою.

139. Мельниченко В. М. Місто над Дніпром (історія Черкас від найдавніших часів) / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 41–48. + Фото.

Анотація. *Пропонується історико-документальний нарис, в якому на основі опрацювання широкого кола історичних джерел та узагальнення матеріалів досліджень, в тому числі й останніх років, робиться спроба прослідкувати історію Черкас з найдавніших часів до сьогодення (Продовження. Початок у № 6).*

140. Мельниченко В. М. Черкаська Шевченкіана (за матеріалами журналу «Рідний край» початку ХХ ст.) : [м. Звенигородка, с. Колодисте Кивської губ., с. Прохорівка Золотоніського повіту, с. Демки Полтавської губ., с. Кирилівка, м. Черкаси, м. Канів] / В. М. Мельниченко, І. А. Фареній // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 197–200.

Анотація. *Увазі читачів пропонується підбірка матеріалів з українського часопису «Рідний край» початку ХХ ст., який повідомляв про шевченківські заходи по вшануванню пам'яті свого славного земляка.*

141. Мельниченко О. В. Утворення історико-культурних заповідників на Черкащині та проблеми їх розвитку (1980–1990 рр.) / О. В. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 84–98. + Фото.

Анотація. *У пропонованій публікації дається характеристика історико-культурних заповідників на Черкащині і вказується, що важливою формою музейної роботи на Черкащині у 1980–1990 рр. стала їх організація і функціонування. Водночас процес організації та налагодження діяльності історико-культурних заповідників супроводжувався труднощами, пов'язаними з відсутністю досвіду масштабної організаційної та науково-дослідної роботи, обмеженими фінансово-матеріальними можливостями та іншими чинниками.*

142. Михайлюк Ю. М. Дмитро Вишневецький / Ю. М. Михайлюк // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 99–110. + Мал.

Анотація. *Автор розглядає проблему походження княжого роду Вишневецьких, зауважуючи, що і понині багато сторінок життя Д. І. Вишневецького та його діяльності оповиті легендами і недостатньо з'ясовані.*

143. Обласна премія імені Михайла Максимовича за 2002–2004 рр. // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 6–9. + Фото.

***Анотація.** Подано інформацію про лауреатів обласної премії ім. М. Максимовича:*

Літературно-краєзнавча:

1994 р. – М. Ф. Пономаренко (Золотоноша)

1995 р. – П. П. Соса (Черкаси)

1996 р. – В. Т. Поліщук (Черкаси)

1997 р. – В. Ф. Мицик (Тальне)

1998 р. – Ю. Ю. Мариновський (Черкаси)

1999 р. – В. Б. Страшевич (Черкаси)

2000 р. – Ф. А. Непийвода (Черкаси)

Краєзнавча:

2001 р. – І. І. Волошенко (Монастирище)

2002 р. – В. М. Щербатюк (Лисянка)

2003 р. – О. Г. Шамрай (Кам'янка)

2004 р. – С. А. Китова (Черкаси)

144. П'ятун-Діброва В. Сміло моя : [вірш] / В. П'ятун-Діброва // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 67–68. + Фото.

145. Панченко В. Геральдика Золотоніського краю / В. Панченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 185–192. + Мал.

***Анотація.** У нарисі зазначено, що геральдика Золотоніського краю цілком проникнута символікою козацького минулого, пов'язаною з основними світоглядними та звичаєвими принципами старовинного українського лицарства, що змушує замислитися над потребою відродження давніх міських та містечкових гербів у сучасному адміністративному побуті.*

146. Постанова III звітно-виборної конференції Обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців від 23 жовтня 2003 року // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 35–40.

***Анотація.** Заслухавши звіт голови правління Обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців к.і.н., доц. кафедри історії України ЧНУ ім. Б. Хмельницького В. М. Мельниченка, звітно-виборна конференція постановила роботу правління за звітний період визнати задовільною. Головою правління обрано В. М. Мельниченка, заступниками – М. І. Борища і В. М. Лазуренка. Головою ревізійної комісії обрано Л. С. Тобілевич.*

147. Розвиток краєзнавчого руху – справа державної ваги (3 матеріалів III з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців) // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 3.

***Анотація.** У статті подається витяг із матеріалів III з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців, в якому акцентується увага на тому, що*

завдання подальшої розбудови Української держави в ХХІ ст. істотно посилюють роль і значення Спілки в новітніх історичних умовах. Вона повинна виховувати у громадян почуття національної свідомості, глибокої поваги до своєї історії, культури, мови, традицій українського народу.

148. Страшевич В. Б. З історії футболу на Черкащині / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 168–180. + Фото.

Анотація. У статті йдеться про розвиток футболу на Черкащині у ХІХ–ХХ ст., про його славні традиції. Подається інформація про черкаські футбольні команди, аналізується їхня спортивна діяльність, досягнення, здобутки.

149. Страшевич В. Б. З любов'ю до рідного слова і рідного краю : [про Ф. А. Непийводу] / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 181–184. + Фото.

Анотація. Стаття приурочена до 80-річчя доцента ЧНУ ім. Б. Хмельницького, видатного науковця, педагога, літературознавця, краєзнавця Фані Адамівни Непийводи, яка невтомно трудилася на краєзнавчій ниві, продовжуючи кращі традиції дослідників минулих часів Черкащини, прищеплюючи молодому поколінню любов до рідної мови, до свого рідного краю і своєї Батьківщини – України.

150. Страшевич В. Б. Перший український олімпієць – родом із Золотоноші : [про М. С. фон Рітера] / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 118–121. + Мал.

Анотація. У запропонованій статті йдеться про учасника першої Олімпіади 1896 р. (Греція), уродженця м. Золотоноші тодішньої Полтавської губернії, дворянина Миколу Сергійовича фон Рітера, який залишив цікаві публікації в кількох номерах губернської газети «Киевлянин» за 1896 р.

151. Тимофеев В. В. Коли засновано Райгород [Кам'янського району]? / В. В. Тимофеев // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 192.

Анотація. Публікація містить інформацію щодо часу заснування с. Райгород Кам'янського району завдяки знайдений унікальній за своїм краєзнавчим змістом багатотомній праці польського історика О. Яблоновського «Історичні джерела».

152. Тютюнник О. Й. Докія Гуменна / О. Й. Тютюнник // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 110–115. + Фото.

Анотація. У статті розглядається постать видатної української письменниці, уродженки м. Жашкова, члена Спілки українських письменників «Слово» (Нью-Йорк, США), автора багатьох літературних творів, зокрема роману «Діти Чумацького шляху», Докії Кузьмівни Гуменної.

153. Фареній І. А. Кооперативна діяльність В. М. Доманицького / І. А. Фареній // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 125–136. + Фото.

***Анотація.** У статті висвітлено діяльність добре відомого на початку ХХ ст. національно діяча, історика, літературознавця і кооператора, який з часом був практично загублений народною пам'яттю та істориками, Василя Миколайовича Доманицького.*

154. Федорова Т. М. Парламентар із Городищини : [про І. Т. Артеменка] / Т. М. Федорова, О. О. Кукса // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 158–162. + Фото.

***Анотація.** Публікація присвячена уродженцю с. Буда-Орловецька Городищенського району Івану Тимофійовичу Артеменку, полковнику радянської армії, чиє ім'я пов'язане з капітуляцією ударної сили Японії – Квантунської армії – 19 серпня 1945 р. Він входив до складу парламентарської групи й став особливим уповноваженим фронту для вручення ультимативних вимог головнокомандувачу японських військ у Маньчжурії генералові Отодзо Ямаді.*

155. Чепурна Н. М. Чигиринські школяри мають підручник з історії рідного краю / Н. М. Чепурна // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 201–202. – Рец. на кн. : Лазуренко В. Історія Чигиринщини (з найдавніших часів до сьогодення). – Черкаси, 2004.

***Анотація.** У 2004 р. у черкаському видавництві «Ваш Дім» побачив світ навчальний посібник «Історія Чигиринщини (з найдавніших часів до сьогодення)», який є першим на Черкащині історико-краєзнавчим виданням, в якому комплексне узагальнення історії окремого мікрорегіону області подається як навчальний посібник для загальноосвітніх шкіл.*

156. Черкащина – наша «мала» Батьківщина. Звернення правління Обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців до краєзнавців, громадськості області від 21 грудня 2004 р. // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 4–5.

***Анотація.** Правління Обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців звертається до науковців і краєзнавців-аматорів, до усіх, хто займається краєзнавчими дослідженнями із закликом посилити масовий патріотичний рух та всебічне вивчення рідного краю, його історії, природи, культури, побуту.*

157. Щербатюк В. М. Звенигородське збройне повстання [3 червня 1918 р.] / В. М. Щербатюк // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 136–149.

***Анотація.** Описується один із найбільших виступів українського селянства проти присутності в Україні німецько-австро-угорського військ*

та уряду П. Скоропадського – Звенигородське збройне повстання, яке розпочалося 3.08.1918 р. виступом селян с. Орли Лисянського району Звенигородського повіту проти прибулого в село карального загону і, яке через свій стихійний характер було приречене на поразку.

158. Щербина М. М. Топоніми Городищини : [сс. Буда Орловецька, Валява, Вербівка, Воронівка, В'язівка, Дирдин, Дмитрове, Журавка, Зелена Діброва, Ільченкове, Калинівка, Кличкове, Ксаверове, Кудинівка, Мліїв, Моргунове, Набоків, Незаможник, Орловець, Петропавлівка, Петрики, Сагайдачне, Сегединці, Стадниця, Старосілля, Тихі Верби, Товста, Трихуторівка, Хлистунівка, Цвіткове, смт Вільшана, м. Городище] / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 49–65.

Анотація. У пропонованій публікації робиться спроба пояснити походження назв населених пунктів Городищенського району. Їх перелік подається в алфавітному порядку, а за основу щодо кількості поселень, їх статусу і сучасної назви взято останній довідник «Черкаська область. Адміністративно-територіальний поділ» (Черкаси, 1999).

2011 рік

159. Акт проголошення незалежності України // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 4.

160. Борщ М. За Юрківкою : [вірш про Героя Радянського Союзу О. Лосєву] / М. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 132–133.

161. Географічне положення [Черкаської області] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 8–10.

Анотація. Описано географічне розташування Черкаської області, особливостей її клімату, надр, флори і фауни.

162. Голиш Г. М. Фізкультурні традиції Чапаєвки / Г. М. Голиш // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 222–235. + Фото.

Анотація. Висвітлено історію розвитку чапаєвської фізичної культури, яка багато в чому віддзеркалювала загальноукраїнські спортивні перипетії. Автор приходить до висновку, що фізкультурні традиції потрібно берегти і примножувати, оскільки вони важко формуються, але досить легко втрачаються.

163. Горбівненко А. Пісня про Смілу : [вірш] / А. Горбівненко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 133–134.

164. Городинець І. С. З любов'ю до рідного краю / І. С. Городинець // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 69–79.

***Анотація.** У статті йдеться про безпосередню діяльність автора, який є уродженцем с. Безпальче Драбівського району, та його односельців на краєзнавчій ниві.*

165. Даник В. [Черкашино! Зоря моя єдина!...] : [вірш] / В. Даник // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 127.

166. Діхтяренко О. Рідна полянська земля : [вірш] / О. Діхтяренко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 134–135.

167. Дудник Ю. П. Сільські проблеми охорони культурної спадщини : [культурна спадщина села Дзензелівки Маньківського району] / Ю. П. Дудник // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 39–43. + Фото.

***Анотація.** У статті мова йде про пам'ятки культурної спадщини с. Дзензелівки Маньківського району, на території якого є залишки двох поселень трипільської, черняхівської, чорноліської та скіфської археологічних культур.*

168. Звернення до 60-річчя утворення Черкаської області та 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка [учасників Шостої науково-краєзнавчої конференції Черкащини] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 37–38.

***Анотація.** У зверненні наголошується на важливості підготовки й відзначення у 2014 р. 60-річчя утворення Черкаської області – знаковій події у громадсько-політичному і культурному житті краю, яка органічно поєднується із 200-річним ювілеєм від дня народження нашого славного земляка Т. Г. Шевченка.*

169. Календар пам'ятних дат Черкащини на 2012 рік // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 241–246.

170. Клименко Т. А. З історії фірми братів Яхненків і Симиренків / Т. А. Клименко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 194–202. + Фото.

***Анотація.** У даній науковій розвідці досліджено діяльність фірми «Брати Яхненки і Семиренки», яка фактично започаткувала національну підприємницьку верству і зробила вагомий внесок в утвердження нових виробничих відносин в Україні.*

171. Книжкова полиця : [інформація про друковані видання – 3 високим ім'ям Кобзаря: уродженці та жителя Черкащини – лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка: біобібліогр. довід. (Черкаси, 2011); Мовчан В. П. та ін. Криві Коліна крізь терни і роки (К., 2011 р.);

Нераденко Т. М. Археологія Черкащини: посіб-довід. (Черкаси, 2011 р.); Голиш Г. М. Крізь роки й епохи. Історія і сучасність Чапаєвської школи (Черкаси, 2010); Чайка С. О. Пісочен на Супої (Черкаси, 2011); Чос В. Городище: велика історія маленького міста (Черкаси, 2011); Михайлюк Ю. М. Південна Київщина в 60-х рр. XIV – 60-х рр. XVI ст. : державне управління та громадське самоврядування (Черкаси, 2011 р.); Мельниченко В. М. Краєзнавство Черкащини: сторінки історії: науково-популярне видання (Черкаси, 2010 р.)] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 236–240.

172. Краєзнавча хроніка : [Історико-краєзнавча конференція Суботіві 21.12.2010 р., Симиренківські краєзнавчі читання 23.12.2010 р., вручено краєзнавчу премію імені Максимовича 2010 р.], учнівська краєзнавча конференція в Смілі 27.01.2011 р., краєзнавчий залік «Черкащина – козацький край» 26-29.01.2011 р., захист наукових робіт з історичного краєзнавства обласного відділення МАНУ, Круглий стіл «Афганськими дорогами...» 16.02.2011 р., конференція до 20-річчя незалежності України 19-20.04.2011 р., VIII районна науково-краєзнавча конференція в Кам'янці, Шоста науково-краєзнавча конференція Черкащини 18.05.2011 р.] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 22–36. + Фото.

***Анотація.** Подається інформація про історико-краєзнавчі заходи в області у 2010–2011 рр.*

173. Кривошея І. І. Досліджуємо і вивчаємо Уманщину / І. І. Кривошея // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 80–82. + Фото.

***Анотація.** Висвітлено створення та діяльність краєзнавчих осередків та науково-дослідних лабораторій Уманщини на початку ХХІ ст., які сприяють активному дослідженню її історії та культури.*

174. Кукса Н. В. Михайло Максимович – фундатор краєзнавства Чигиринщини / Н. В. Кукса // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 166–172. + Фото та мал.

***Анотація.** Стаття присвячена 210-й річниці від дня народження видатного вітчизняного вченого-енциклопедиста світового значення, природознавця, історика, філолога, етнографа, основоположника української фольклористики, письменника Михайла Олександровича Максимовича.*

175. Лазуренко В. М. Учнівські історико-краєзнавчі конференції в школах Чигиринського району / В. М. Лазуренко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 203–209. + Фото.

***Анотація.** Стаття інформує читача про розгортання краєзнавчої роботи у шкільних закладах освіти Черкаської області, що заслуговує особливої вдячності й уваги і посідає важливе місце у краєзнавчому процесі.*

176. Луценко Д. Пісня про Черкаси /Д. Луценко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 128–129.

177. Мельниченко В. М. Вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка на Черкащині: зародження та розвиток традицій / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 44–54. + Фото.

***Анотація.** Розглядаються проблеми регіональної історії, серед яких сьогодні особливої актуальності набуває розкриття ролі такого важливого чинника формування національної самосвідомості як традиції вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка, передусім на його батьківщині – Черкащині.*

178. Мельниченко В. М. Краєзнавство Черкащини в роки незалежності / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 11–21.

***Анотація.** Оглядаючи пройдений за 20 років шлях, автор статті вказує на те, що краєзнавство Черкащини пройшло досить непростий, але позначений вагомими і суспільно значимими справами; став більш згуртованим, організованим і професійним. Наголошується на тому, що краєзнавча робота на Черкащині набере ще більшого розвитку, вливаючись у багатогранну діяльність державних і громадських організацій зі збереженням історико-культурної спадщини.*

179. Михайлюк Ю. М. Села Черкащини в литовську добу (XIV–XVI ст.) / Ю. М. Михайлюк // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 116–126.

***Анотація.** Стаття містить інформацію про виникнення сільських населених пунктів на території сучасної Черкащини в литовську добу, про що свідчить вкрай обмежене коло джерел. Розвиток сіл переживав чимало труднощів і проблем, пов'язаних, насамперед, із специфікою геополітичного становища регіону, що суттєво позначилося на чисельності населених пунктів.*

180. Нагаєвська Д. О. Історія села Хрести / Д. О. Нагаєвська // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 83–115. + Фото.

***Анотація.** В основу статті покладена науково-дослідна робота учениці 9-го класу Золотоніської спеціалізованої школи № 2 Дарини Нагаєвської, яка представлена нею на конкурс Малої Академії наук в секції «Історичне краєзнавство» в лютому 2011 р.*

181. Наймолодша в Україні : [про Черкаську область] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 5–7.

***Анотація.** Подається розгорнута інформація про утворення та послідовне становлення Черкаської області від 1954 до 2013 рр.*

Акцентується увага на важливості подальшого розвитку області завдяки модернізаційним процесам у суспільстві.

182. Нераденко Т. М. Молюхів Бугор та глиняна пластика із його розкопок / Т. М. Нераденко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 179–188. + Мал.

***Анотація.** Досліджуючи археологічну пам'ятку доби неоліту та енеоліту в заплаві Тясмину на північ від с. Новоселиця Чигиринського району Молохів Бугор, автор приходить до висновку, що дана неолітична культура Молюхова Бугра сформувалася приблизно в середині V ст. до н.е. на місцеві мезолітичній основі під впливом прийшлих буго-дністровських племен та носіїв культур гребінцевої кераміки мариупольської культурно-історичної спільності Дніпро-Донського межиріччя.*

183. Нікіфоров В. І. Походження відантропонімних географічних назв Смілянщини : [Березянки, Хутір Вовчий, Олов'ятин, Слобідка Константинов, Миза Миколаївець, Могилевського курінь, Плескачі] / В. І. Нікіфоров // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 217–221.

***Анотація.** У запропонованій читачеві публікації автор робить спробу пояснити походження географічних назв Смілянського району Черкаської області, здійснюється порівняльний ойконімний аналіз.*

184. Пахаренко В. [У слові Черкаси – чорнії коси...] : [вірш] / В. Пахаренко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 130.

185. Побірченко Н. С. Вивчати минуле, творити сьогодення, передбачати майбутнє : [про науково-дослідну лабораторію «Педагогічне краєзнавство Черкащини» при Уманському державному педагогічному університеті ім. П. Тичини] / Н. С. Побірченко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 61–68. + Фото.

***Анотація.** Автор статті розповідає про відкриття і діяльність науково-дослідної лабораторії «Педагогічне краєзнавство Черкащини» в Уманському державному педагогічному університеті ім. П. Тичини, поява якого була зумовлена інтенсивними реформами системи освіти на сучасному етапі.*

186. Приліпко М. В. Іван Піддубний – сила України / М. В. Приліпко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 155–165. + Фото.

***Анотація.** Увазі читачів пропонується історико-документальний нарис про життя та діяльність відомого на увесь світ нашого земляка, шестикратного чемпіона світу з класичної боротьби Івана Максимовича Піддубного.*

187. Славень Черкас : [вірш] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 131.

188. Смілянець Л. В. Жити – значить боротись (життєпис Ольги Петрівни Діденко) / Л. В. Смілянець, О. А. Пашковський // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 173–178. + Фото.

***Анотація.** Пам'яті видатного краєзнавця Черкащини, етнографа, поетеси, лауреата премії ім. В. А. Стефановича та В. В. Хвойки, ветерана Великої Вітчизняної війни, учасниці бойових дій та партизанського руху Ольги Петрівни Віденко присвячено дану статтю.*

189. Страшевич В. Б. Цариця української сцени дарувала свій талант черкасьцям : [про М. Заньковецьку] / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 189–193. + Фото.

***Анотація.** У статті йдеться про вагомий внесок у розвиток українського театрального мистецтва Марії Заньковецької – корифея української сцени, першої народної артистки України.*

190. Темненко О. Пісня про Лебедин : [вірш] / О. Темненко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 135–136.

191. Тулуб С. Шановні читачі і автори журналу «Краєзнавство Черкащини»! / С. Тулуб // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 3.

***Анотація.** Звернення голови Черкаської обласної державної адміністрації, С. Б. Тулуба до авторів і читачів журналу «Краєзнавство Черкащини», в якому міститься переконаність, що ми по праву гордимся Черкащиною і її славною історією, неоцінимою духовною і культурною спадщиною.*

192. Филь О. Г. Полководець Іван Черняхівський у спогадах сучасників / О. Г. Филь // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 137–154. + Фото.

***Анотація.** Стаття присвячена пам'яті ушанованого полководця, відомого за межами нашої Батьківщини генерала армії, командувача 3-м Білоруським фронтом Івана Даниловича Черняхівського.*

193. Чорна О. Черкащині : [вірш] / О. Чорна // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 127–128.

194. Шарапа О. М. Створення та встановлення музею «Кобзаря» Т. Г. Шевченка в Черкасах / О. М. Шарапа // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 55–60. + Фото.

Анотація. Висвітлено процес створення та поступового становлення державного музею однієї книги – «Кобзаря» Т. Г. Шевченка – у Черкасах, який розташований у меморіальному будинку по вул. Б. Вишневецького, 37.

195. Шолохова Т. Черкасам : [вірш] / Т. Шолохова // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 130–131.

196. Щербина М. М. Гідроніми Городищенського краю : [Балаклійка, Вільшанка, Грузька, Ірдинь, Ковалів Яр, Кличково, Листвянка, Медянка, Моргунянка, Сріблянка, Татарка, Тихі Вербі, Товстянка, Топилянка, Чаплина, Широкий Берег] / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С.210–216. + Фото.

Анотація. У пропонованій публікації робиться спроба пояснити походження назв річок, струмків, джерел, водоспадів, проток, озер, водосховищ та інших водних об'єктів Городищенського району.

197. Якименко В. Завітайте, друзі, у Звенигородку : [вірш] / В. Якименко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 136.

2013 рік

198. V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 44–49.

Анотація. Міститься інформація про проведення V (позачергового) з'їзду Національної спілки краєзнавців України, на яку були делеговані члени обласної організації НСКУ.

199. Борщ М. І. Козацька доля (Уривки з поеми, присвяченої Івану Богуну) / М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 144–152.

200. Борщ М. І. Щоб та слава не пропала [про краєзнавця О. А. Найдю] / М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 86–88.

Анотація. Стаття присвячена пам'яті краєзнавця, лісничого Креселецьконго лісництва Чигиринського району Олександра Андрійовича Найдю.

201. Вакула І. Я. Шевченківська листівка як символ України / І. Я. Вакула // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 62–66.

Анотація. Піднімається питання про історію філокартії (ілюстрування поштових листівок) на шевченківську тематику. Зроблено висновок, що усі відомі поштові картки із зображенням творчої спадщини Кобзаря свідчать про величезну пошану до нього.

202. Голиш Г. М. Святитель Лука (В. Ф. Войно-Ясенецький) – зцілювач душі і тіла / Г. М. Голиш // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 110–123.

Анотація. До написання наукової статті про непересічну постать Валентина Феліксовича Войно-Ясенецького автора спонукали вибіркові опитування людей, яких важко запідозрити у нестачі інформації (викладачів, учнів, студентів) і виявилось, що далеко не всі з наших краян мають бодай приблизне уявлення про цю без перебільшень унікальну людину – професора медицини, архієпископа Сімферопольського і Кримського.

203. Залевська Л. О. Сміла в період нацистської окупації та у повоєнний час / Л. О. Залевська // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 214–220.

Анотація. Охарактеризовано період життя смілян під час нацистської окупації та у повоєнний час. Вказується кількість мобілізованих на фронт мешканців Сміли; висвітлюються заходи з евакуації населення та майна підприємств; аналізується становище місцевих жителів в окупованій Смілі.

204. Засідання президії НСКУ в Черкасах // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 51–53.

Анотація. У повідомленні міститься звіт про проведення Засідання президії НСКУ в м. Черкаси.

205. Захарченко О. В. Соціальне становище та продовольче забезпечення жителів міста Черкаси на початку 1920-х рр. / О. В. Захарченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 167–171.

Анотація. Автор звертається до регіонального аспекту соціально-економічного життя Черкаського краю доби непу. Серед опрацьованих документів з даної проблематики у статті представлені протоколи, доповіді, звіти, фінансова та статистична документація державних установ.

206. Зустріч з директором Українського інституту пам'яті // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 50–51.

Анотація. Подано інформацію про зустріч членів Обласної організації НСКУ з директором Українського інституту національної пам'яті В. Солдатенком.

207. Клименко Т. А. Документи Державного архіву Черкаської області як джерельна база досліджень історії Черкащини / Т. А. Клименко. – Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 35–44.

Анотація. Охарактеризовано документальну базу з історії Черкащини, яка міститься в Державному архіві Черкаської області. У процесі вивчення історії рідного краю одне з важливих місць займає обласний архів, багатий фондівий склад і зміст документів якого відображає вікову історію нашого регіону.

208. Козоріз В. П. Іноземні поселення на землях села Великий Хутір / В. П. Козоріз // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 89–101.

***Анотація.** Проаналізовано переселенську політику в Російській імперії другої половини XVII ст. за царювання Катерини II, внаслідок якої на українські землі переселилося багато вихідців з європейських країн. Ця політика зачепила і село Великий Хутір, яке на той час належало до Золотоніської сотні Переяславського полку.*

209. Кривошея І. І. Уманські пенати Надії Суровцової – осередок українства / І. І. Кривошея, Ю. Ярцун // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 124–129.

***Анотація.** Стаття присвячена видатній історичній постаті Уманичини Надії Віталіївни Суровцовій – письменниці, журналістці, історику-краєзнавцю, громадсько-політичній діячці.*

210. Левченко Н. Ф. Яків Брюховецький та його диво-кераміка / Н. Ф. Левченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 130–139.

***Анотація.** У науковій розвідці охарактеризовано становлення і розвиток гончарного виробництва початку XX ст. на території Черкащини. Зокрема акцентується увага на відродженні головківської кераміки Якова Брюховецького, яка вражає своєю надзвичайною різноманітністю.*

211. Лобатенко Л. О. Сільське господарство Черкаської округи в середині 1920-х рр. / Л. О. Лобатенко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 178–194.

***Анотація.** Дана наукова розвідка присвячена питанню сільського господарювання на Черкащині у середині 1920-х рр., яке є актуальним, оскільки в комплексному їх баченні відтворюється реальна історична картина розвитку Черкаського краю на початку XX ст.*

212. Мельниченко В. М. Образотворча Шевченкіана Черкащан / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 54–61.

***Анотація.** Автор вказує на вагомий внесок художників Черкащини в образотворчу Шевченкіану, зауважуючи, що образи Т. Г. Шевченка та його літературних героїв знайшли втілення у багатьох живописних, графічних і скульптурних творах черкаських митців та уродженців Черкащини.*

213. Мельниченко В. М. Так починалась область / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 3–34.

***Анотація.** Подається розгорнута інформація про утворення та послідовне становлення Черкаської області. Автор акцентує увагу на тому,*

що сьогодні Черкаська область – це квітучий край з багатою історією і самобутньою духовною культурою.

214. Мицик Ю. Канівське та Черкаське староства в описі малознаної люстрації 1631–1633 років / Ю. Мицик // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 221–238.

Анотація. У статті пропонується публікація частини неznаного опису Канівського і Черкаського староств 1631–1633 рр. У ньому міститься ряд важливих даних з історії міст і сіл Наддніпрянської України.

215. Нераденко Т. М. Археологічне минуле Черкащини : періоди ранніх слов'ян і Київської Русі / Т. М. Нераденко, А. А. Ведула, Н. О. Подзьолкіна // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 198–213.

Анотація. Наукова розвідка містить у собі характеристику поселень зарубинецьких племен на Середньому Подніпров'ї у I–III ст. н.е., які згодом викристалізувалися у нову давньослов'янську київську культуру.

216. Нераденко Т. М. Мала Академія виховує патріотів рідного краю / Т. М. Нераденко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 74–85.

Анотація. Міститься інформація про діяльність Черкаського територіального відділення Малої академії наук України, яке розпочало свою роботу в 1993 р. і є надійним партнером Черкаської обласної організації НСКУ та активним учасником краєзнавчого руху на Черкащині. Воно залучає учнівську молодь до проведення наукових краєзнавчих досліджень, до участі у конкурсах, конференціях, експедиціях, сприяє краєзнавчій освіті і вихованню патріотів рідного краю і України.

217. Нікіфоров В. І. Втекла з Буджаку Абаклія / В. І. Нікіфоров // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 195–197.

Анотація. Розкривається значення топонімічної назви с. Балаклій (Балаклея) Смілянського району.

218. Поліщук Б. М. Черкаська учительська чоловіча семінарія в роки війни і революції (1914–1920 рр.) / Б. М. Поліщук // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 153–162.

Анотація. Дослідженням діяльності Черкаської чоловічої учительської семінарії автор сподівається доповнити загальну картину освітнього простору України початку XX ст., вказуючи на те, що, не зважаючи на складний час, семінарія внесла свій вагомий внесок у розвиток народної освіти не лише Київської губернії, а й України загалом.

219. Полтавець Н. В. Драбівський районний селянський будинок імені Фрідріха Енгельса (1920-ті рр.) / Н. В. Полтавець // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 172–177.

***Анотація.** У статті йдеться про громадські об'єднання, які діяли у сільській місцевості на Черкащині впродовж 1920-х рр., до діяльності яких долучалися соціально активні мешканці.*

220. Савко Ю. Ю. З історії культурно-громадського руху у південних повітах Київщини в 1917-му році / Ю. Ю. Савко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 163–166.

***Анотація.** У науковій розвідці охарактеризовано вплив революційних подій 1917 р. на становище культурно-громадського руху в межах Черкаського краю і з'ясовано, що громадськість Черкаського краю вживала активних заходів в процесі розбудови культурно-освітнього життя.*

221. Танана Р. В. Газеті «Каневская неделя» – 100 років / Р. В. Танана // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 67–73.

***Анотація.** Стаття присвячена питанню фондової колекції музею Кобзаря в Каневі, в якій зберігається кілька номерів місцевої газети «Каневская неделя» за 1913 р. Подано ілюстрації газети.*

222. Титаренко Л. І. Яблука Шестопадового саду [про письменника М. М. Шестопапа] / Л. І. Титаренко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 140–143.

***Анотація.** Стаття присвячена уродженцю с. Мурзинці Тальнівського району воїну-фронтовику, колишньому декану факультету журналістики Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, публіцисту і письменнику, педагогу і патріоту України, кандидату філологічних наук Матвію Михайловичу Шестопапу.*

223. Щербина М. М. З історії єврейських громад Городищини / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 102–109.

***Анотація.** Автор розкриває питання про історію появи та становища єврейських громад на території Городищини, наводячи свідчення з історичних документів та подаючи таблиці, в яких містяться дані про чисельність євреїв серед загальної кількості мешканців населених пунктів Городищини.*

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК

АРХЕОЛОГІЧНІ ПОШУКИ

1. Гірник І. П. Археологічна колекція з могильника черняхівської культури поблизу с. Стецівка на Черкащині / І. П. Гірник, О. В. Білецька, В. В. Нерода // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 92–100. + Мал.
2. Гладких М. І. Новий варіант пізньопалеолітичної культури на Черкащині / М. І. Гладких, С. М. Рижов, М. О. Суховий // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 16–23. + Мал.
3. Горішний П. А. Археологічні дослідження в Чигирині / П. А. Горішний // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 119–123. + Мал.
4. Григор'єв В. П. Про етнічну приналежність похованих в курганах рубежу VII–VI ст. до н.е. біля сс. Гладківщина і Придніпровське / В. П. Григор'єв // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 58–67. + Мал.
5. Демартіно А. П. Мустьє Середнього Дніпра – Канівське місцезнаходження / А. П. Демартіно // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 13–15. + Мал.
6. Деткін А. А. Неолітична кераміка / А. А. Деткін // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 77–80.
7. Деткін А. В. Поселення епохи пізнього мезоліту в Черкаському Подніпров'ї / А. В. Деткін // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 24–26. + Мал.
8. Діденко О. П. Стела з Білогрудівського лісу / О. П. Діденко // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 55–57. + Мал.
9. Корнієнко М. П. Кераміка Черкащини (Чорнолощена кераміка із фондів Черкаського обласного краєзнавчого музею) / М. П. Корнієнко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 62–69. + Фото.
10. Ластовський В. В. Із історії досліджень Черкащини в XIX – на початку XX ст. / В. В. Ластовський // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 5–12.
11. Нераденко Т. М. Археологічне минуле Черкащини : періоди ранніх слов'ян і Київської Русі / Т. М. Нераденко, А. А. Ведула, Н. О. Подзьолкіна // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 198–213.
12. Нераденко Т. М. Кераміка Молухового Бугра / Т. М. Нераденко // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 33–42. + Мал.
13. Нераденко Т. М. Молухів Бугор та глиняна пластика із його розкопок / Т. М. Нераденко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 179–188. + Мал.

14. Петрашенко В. О. Дослідження слов'яно-руських старожитностей Канівського Подніпров'я у 70–90-х рр. / В. О. Петрашенко // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 108–118. + Мал.
15. Приходнюк О. М. Основні підсумки вивчення Пастирського городища / О. М. Приходнюк // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 101–107. + Мал.
16. Рудич Т. О. Антропологічні матеріали з черняхівського могильника Черкаси-Центр / Т. О. Рудич // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 87–91.
17. Сиволап Л. Г. Курган епохи бронзи біля с. Червоної Слободи / Л. Г. Сиволап, М. П. Сиволап // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 66–68.
18. Сиволап Л. Г. Черняхівський могильник Черкаси-Центр / Л. Г. Сиволап, М. П. Сиволап // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 79–86. + Мал.
19. Сиволап М. П. Ритуальний малюнок ямної культури / М. П. Сиволап // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 80–85.
20. Скорий С. А. Кургани скіфської доби біля Мотронинського городища / С. А. Скорий, С. С. Безсонова // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 68–78. + Мал.
21. Телегін Д. Я. Розкопки неолітичного поселення в с. Королівка на Черкащині / Д. Я. Телегін, С. А. Балакін // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 27–32. + Мал.
22. Цвек О. В. Веселий Кут – найбільше поселення східнотрипільської культури / О. В. Цвек // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 43–54. + Мал.
23. Шкулета Л. В. Огляд археологічних колекцій з фондів Черкаського обласного краєзнавчого музею / Л. В. Шкулета // Археологічні дослідження на Черкащині. – Черкаси, 1995. – С. 124–134. + Мал.

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ ЧЕРКАЩИНИ

1. Білоус М. Село на берегах Уманки : [про с. Вербовата Христинівського району] / М. Білоус // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 25–30.
2. Бойченко В. В. Євреї в історії Уманщини (полікультурний аспект) / В. В. Бойченко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 44–52.
3. Голиш Г. М. Фізкультурні традиції Чапаєвки / Г. М. Голиш // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 222–235. + Фото.
4. Горбенко Д. Моя Звенигородка : [вірш] / Д. Горбенко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 68. + Фото.
5. Горохівський П. І. Христинівщина в кінці 20-х – у 30-х роках / П. І. Горохівський // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 53–62.

6. Дудник Ю. П. Сільські проблеми охорони культурної спадщини : [культурна спадщина села Дзензелівки Маньківського району] / Ю. П. Дудник // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 39–43. + Фото.
7. Захарченко О. В. Соціальне становище та продовольче забезпечення жителів міста Черкаси на початку 1920-х рр. / О. В. Захарченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 167–171.
8. Іващенко Ф. І. Звичаєве право в судочинстві Кропивнянського волосного суду / Ф. І. Іващенко // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 74–78.
9. Іващенко Ф. І. Кропивна – місто полкове / Ф. І. Іващенко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 49–52.
10. Козоріз В. П. Іноземні поселення на землях села Великий Хутір / В. П. Козоріз // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 89–101.
11. Кривошея І. І. Дослідження генеалогії селянства в контексті вивчення історії Уманщини / І. І. Кривошея // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 32–40.
12. Кривошея І. І. Досліджуємо і вивчаємо Уманщину / І. І. Кривошея // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 80–82. + Фото.
13. Лаврега М. Т. Надання Лисянці магдебурзького права : [про відкриття пам'ятного знаку на честь надання місту в 1622 р. магдебурзького права] / М. Т. Лаврега // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 66–67. + Фото, вірш.
14. Лобатенко Л. О. Сільське господарство Черкаської округи в середині 1920-х рр. / Л. О. Лобатенко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 178–194.
15. Мельниченко В. М. Місто над Дніпром (історія Черкас від найдавніших часів) / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 41–48. + Фото.
16. Мельниченко В. М. Так починалась область / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 3–34.
17. Михайлюк Ю. М. Села Черкащини в литовську добу (XIV–XVI ст.) / Ю. М. Михайлюк // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 116–126.
18. Нагаєвська Д. О. Історія Села Хрести / Д. О. Нагаєвська // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 83–115. + Фото.
19. Никифоров В. І. Топоніми Смілянщини : [про сс. Балаклія, Березняки, Богунове, Буда-Макіївка, Будки, Велика Яблунівка, Вовківка, Голов'ятине, Гуляйгородок, Залевки, Ірдинівка, Ковалиха, Костянтинівка, Куцівка, Ленінське, Макіївка, Мала Смілянка, Мала Яблунівка, Male Старосілля, Малий Бузуків, Мельниківка, Миколаївка, Носачів, Пастирське, Плескачівка, Плоске, Попівка, Ротмістрівка, Самгородок, Санжариха, Сердюківка, Степок, Сунки, Ташлик, Теклине, Тернівка, Холоднянське,

Шевченка та м. Сміла] / В. І. Никифоров // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 55–63.

20. Нікіфоров В. І. Втекла з Буджаку Абаклія / В. І. Нікіфоров // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 195–197.

21. Нікіфоров В. І. Походження відантропонімних географічних назв Смілянщини : [Березянки, Хутір Вовчий, Олов'ятин, Слобідка Константинов, Миза Миколаївець, Могилевського курінь, Плескачі] / В. І. Нікіфоров // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 217–221.

22. П'ятун-Діброва В. Сміло моя : [вірш] / В. П'ятун-Діброва // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 67–68. + Фото.

23. Панченко В. Геральдика Золотоніського краю / В. Панченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 185–192. + Мал.

24. Полтавець Н. В. Драбівський районний селянський будинок імені Фрідріха Енгельса (1920-ті рр.) / Н. В. Полтавець // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 172–177.

25. Ричка В. М. Лисянщина в історії України / В. М. Ричка // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 118–119. + Фото. – Рец. на кн. Щербатюк В. М. Історія регіонів України. Лисянщина, 2002.

26. Савко Ю. Ю. З історії культурно-громадського руху у південних повітах Київщини в 1917-му році / Ю. Ю. Савко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 163–166.

27. Соса П. Село над Сулою : [про с. Жовнине] / П. Соса // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 44–48. + Мал.

28. Танана Р. В. Газеті «Каневская неделя» – 100 років / Р. В. Танана // Краєзнавство Черкащини : збірник. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 67–73.

29. Тимофеев В. В. Коли засновано Райгород [Кам'янського району]? / В. В. Тимофеев // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 192.

30. Шамрай О. Г. Топоніми Кам'янщини : [про сс. Баландине, Вербівка, Грушківка, Жаботин, Завадівка, Катеринівка, Косарі, Копійчана, Коханівка, Куликівка, Лебедівка, Лубенці, Лузанівка, Михайлівка, Олялине, Пляківка, Радиванівка, Райгород, Ребедайлівка, Ревівка, Телепине, Тимошівка, Флярківка, Юрчиха, Ярове, хх. Богданівське, Грекове, Клинівка, Петрівське, Сокирне, м. Кам'янка] / О. Г. Шамрай // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 15–24.

31. Щербина М. М. Гідроніми Городищенського краю : [Балаклійка, Вільшанка, Грузька, Ірдинь, Ковалів Яр, Кличково, Листвянка, Медянка, Моргунянка, Сріблянка, Татарка, Тихі Верби, Товстянка, Топилянка, Чаплина, Широкий Берег] / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 210–216. + Фото.

32. Щербина М. М. З історії єврейських громад Городищини / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини : збірник. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 102–109.

33. Щербина М. М. Топоніми Городищини : [сс. Буда Орловецька, Валява, Вербівка, Воронівка, В'язівка, Дирдин, Дмитрове, Журавка, Зелена

Діброва, Ільченкове, Калинівка, Кличкове, Ксаверове, Кудинівка, Мліїв, Моргунове, Набоків, Незаможник, Орловець, Петропавлівка, Петрики, Сагайдачне, Сегединці, Стадниця, Старосілля, Тихі Верби, товста, Трихуторівка, Хлистунівка, Цвіткове, смт Вільшана, м. Городище] / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 49–65.

РОЗВИТОК ОСВІТИ НА ЧЕРКАЩИНІ

1. Базильчук Л. В. Формування естетичних цінностей на заняттях студії «кераміка» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Л. В. Базильчук // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 84–91.
2. Гущина С. О. Освітні заклади Умані : історичний аспект / С. О. Гущина // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 62–73.
3. Денисюк І. А. З історії церковнопарафіяльних шкіл на Черкащині (друга половина ХІХ – початок ХХ століття) / І. А. Денисюк // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 76–83.
4. Драч О. О. З історії організації шкільної справи на Черкащині в контексті загальноукраїнських тенденцій (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / О. О. Драч // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 15–21.
5. Кірдан О. Л. Розвиток мережі навчальних закладів Уманщини (середина ХVІІІ – початок ХХ століття) / О. Л. Кірдан // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 41–45.
6. Комар В. П. Шкільний туризм на Черкащині : здобутки і проблеми сьогодення / В. П. Комар // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 92–96.
7. Кузь В. Г. Передмова / В. Г. Кузь // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 5–6.
8. Лазуренко В. М. Учнівські історико-краєзнавчі конференції в школах Чигиринського району / В. М. Лазуренко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 203–209. + Фото.
9. Мацейків Т. І. Діяльність українських шкільних громад на прикладі уманської громади (поч. ХХ століття) / Т. І. Мацейків // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 26–32.
10. Мельниченко В. М. Місто над Дніпром (історія Черкас від найдавніших часів) / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 5–14. + Мал.
11. Мельниченко В. Формування історичної свідомості учнівської молоді / В. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 3–5.
12. Непийвода Ф. А. Дорогу в життя їм дав Черкаський університет : [про видатних випускників] / Ф. А. Непийвода // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 61–73. + Фото.

13. Нераденко Т. М. Мала Академія виховує патріотів рідного краю / Т. М. Нераденко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 74–85.
14. Побірченко Н. С. Вивчати минуле, творити сьогодення, передбачати майбутнє : [про науково-дослідну лабораторію «Педагогічне краєзнавство Черкащини» при Уманському державному педагогічному університеті ім. П. Тичини] / Н. С. Побірченко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 61–68. + Фото.
15. Побірченко Н. С. Школа базиліанського кляштора в Умані : українсько-польський контекст / Н. С. Побірченко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 7–14.
16. Поліщук Б. М. Черкаська учительська чоловіча семінарія в роки війни і революції (1914–1920 рр.) / Б. М. Поліщук // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 153–162.
17. Почепцов В. Ф. З історії розвитку освіти на Черкащині / В. Ф. Почепцов // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 43–47.
18. Чепурна Н. М. Чигиринські школяри мають підручник з історії рідного краю / Н. М. Чепурна // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 201–202. – Рец. на кн. : Лазуренко В. Історія Чигиринщини (з найдавніших часів до сьогодення). – Черкаси, 2004.

КОЗАЦЬКИЙ ПЕРІОД

1. Блакитний О. Ф. Історичне ядро українського козацтва / О. Ф. Блакитний // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 4–8. + Мал.
2. Бондар О. Мужичий генерал : [про Й. Гладкого] / О. Бондар // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 41–43.
3. Воловик Я. С. Видатний полководець і державний діяч України : До 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького / Я. С. Воловик // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 32–35. + мал.
4. Гоцуляк В. В. В. Б. Антонович про Коліївщину / В. В. Гоцуляк // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 53–54.
5. Гузичанський П. П. С. Неживий – видатний гайдамацький ватажок (до 225-річчя Коліївщини) / П. П. Гузичанський // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 13–16.
6. Гузичанський П. П. Черкаси – місто козацьке : До 500-річчя виникнення козацтва на Україні / П. П. Гузичанський // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 21–24.
7. Демченко Л. Т. Пам'ятні дати Черкащини. 355 років повстання під проводом Павла Бута / Л. Т. Демченко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 91–94.

8. Мельниченко В. М. Держава Хмельницького: аспекти економічної політики / В. М. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 37–40.

9. Непийвода Ф. А. Опис Черкаського замку 1552 року (Закінчення. Початок у другому видання збірника «Краєзнавець Черкащини») / Ф. А. Непийвода // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 23–32.

10. Опис Черкаського замку 1552 року (Переклад тексту та коментарі доцента Черкаського педагогічного інституту Ф. А. Непийводи) // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 24–31. + Фото.

11. Пономаренко М. Ф. Українське козацтво / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 35–43.

12. Пономаренко М. Ф. Хмельниччина на Черкащині / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 5–9.

13. Соса П. П. Легенди про Гетьмана : [про Б. Хмельницького] / П. П. Соса // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 10–13.

14. Федорова Т. М. Гетьманування Петра Дорошенка / Т. М. Федорова // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 46–54. + Мал.

15. Царенко В. С. Чигиринська змова / В. С. Царенко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 17–22.

16. Чабан А. Ю. Чигиринський двір у часи гетьманування І. Виговського / А. Ю. Чабан // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 14–18. + Мал.

ГОЛОДОМОРІ ХХ СТ.

1. Горохівський П. І. Христинівщина в кінці 20-х – у 30-х роках / П. І. Горохівський // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 53–62.

2. Кривенко С. І. Архіви свідчать : [про події 1932–1933 рр. на Черкащині] / С. І. Кривенко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 116–122.

3. Урицька С. Б. Документальні свідчення голоду на Черкащині / С. Б. Урицька // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 70–76. + Фото.

4. Царенко В. С. Страшно згадати : [події 1932–1933 рр. у сс. Сагунівці і Ломоватому Черкаського району] / В. С. Царенко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 123–125.

РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД

1. Гончаренко В. А. На вогняних перехрестях (про участь жителів с. Будища у партизанському русі) / В. А. Гончаренко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 39–47.

2. Залевська Л. О. Сміла в період нацистської окупації та у повоєнний час / Л. О. Залевська // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 214–220.
3. Камінська К. Ю. Сталінські репресії на Черкащині / К. Ю. Камінська // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 54–61.
4. Клименко Т. А. Пам'яткоохоронна робота на Черкащині у 1920-х роках / Т. А. Клименко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 149–158. + Фото.
5. Лазуренко В. М. Політичні репресії 30-х років ХХ ст. на Чигиринщині / В. М. Лазуренко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 163–168. + Фото.
6. Мельниченко М. М. Перемога починалась 41-го / В. В. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 23–27. + Мал.
7. Пшеничний М. І. Боротьба за владу рад у Черкасах / М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 28–37.
8. Степовий П. П. Герої Перемоги : [про А. Л. Грузиненка] / П. П. Степовий // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 37–39.
9. Страшевич В. Б. З історії футболу на Черкащині / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 168–180. + Фото.
10. Страшевич В. Б. Під вимпелами флотилії : [про Дніпровську військову флотилію 1919 р.] / В. Б. Страшевич // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 47–53.
11. Щербатюк В. М. Звенигородське збройне повстання [3 червня 1918 р.] / В. М. Щербатюк // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 136–149.

ІСТОРІЯ КРАЮ В ОСОБАХ

1. Антонова О. О. Доля вченого : [про М. Ф. Біляшівського] / О. О. Антонова // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 64–69. + Фото.
2. Бондар О. Мужичий генерал : [про Й. Гладкого] / О. Бондар // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 41–43.
3. Бушин М. І. Історія була його душею : [про І. Г. Шульгу] / М. І. Бушин, Л. Товстоп'ят // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 92–97. + Фото.
4. Васильчук М. М. Порфир Демуцький – фольклорист, композитор, культурний діяч / М. М. Васильчук // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 69–72.
5. Верховський М. М. Перший ректор : [про М. О. Максимовича] / М. М. Верховський // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 55–57. + Фото.

6. Воловик Я. С. Видатний полководець і державний діяч України : до 400-річчя від дня народження Богдана Хмельницького / Я. С. Воловик // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 32–35. + мал.
7. Голиш Г. М. Святитель Лука (В. Ф. Войно-Ясенецький) – зцілювач душі і тіла / Г. М. Голиш // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 110–123.
8. Городинець І. С. Повернуте ім'я : [про І. І. Падалку] / І. С. Городинець // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 70–72.
9. Демченко Л. Т. Перед генералом з Черкащини капітулювала Японія : [про К. М. Дерев'янка] / Л. Т. Демченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 122–124. + Фото.
10. Клименко Н. М. Скульптор : [про А. І. Кравченка (1927 р.н.)] / Н. М. Клименко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 47–52. + Фото.
11. Клименко Т. А. З історії фірми братів Яхненків і Симиренків / Т. А. Клименко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 194–202. + Фото.
12. Корновенко С. В. Орест Левицький / С. В. Корновенко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 115–118. + Фото.
13. Кривошея І. І. Уманські пенати Надії Суровцової – осередок українства / І. І. Кривошея, Ю. Ярцун // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 124–129.
14. Кукса Н. В. Михайло Максимович – фундатор краєзнавства Чигиринщини / Н. В. Кукса // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 166–172. + Фото та мал.
15. Левченко Н. Ф. Яків Брюховецький та його диво-кераміка / Н. Ф. Левченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 130–139.
16. Михайлюк Ю. М. Дмитро Вишневецький / Ю. М. Михайлюк // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 99–110. + Мал.
17. Михайлюк Ю. М. Остафій Дашкевич / Ю. М. Михайлюк // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 31–45. + Мал.
18. Пономаренко М. Ф. Творець радянської школи індологів : До 100-річчя від дні народження О. П. Баранникова / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 47–50.
19. Поставнича М. В. Григорій Храбан – краєзнавець і педагог / М. В. Поставнича // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 98–100.
20. Приліпко М. В. Іван Піддубний – сила України / М. В. Приліпко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 155–165. + Фото.
21. Соса П. П. М. П. Старицький – наш земляк (До 150-річчя від дні народження) / П. П. Соса // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 3–5. + Фото.

22. Степаненко Л. М. Митець та його світ : [про В. І. Клименка] / Л. М. Степаненко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 95–98. + Фото.
23. Степовий П. П. Герої Перемоги : [про А. Л. Грузиненка] / П. П. Степовий // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 37–39.
24. Страшевич В. Б. Їх кликало небо : [про авіаконструкторів Андрія, Івана та Євгена Касяненків] / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 55–60. + Фото.
25. Страшевич В. Б. На далевських «четвергах» : [про В. І. Даля та Т. Г. Шевченка] / В. Б. Страшевич // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 17–21.
26. Страшевич В. Б. Перший український олімпієць – родом із Золотоноші : [про М. С. фон Рітера] / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 118–121. + Мал.
27. Страшевич В. Б. Цариця української сцени дарувала свій талант черкасям : [про М. Заньковецьку] / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 189–193. + Фото.
28. Теличко В. О. Сторінки життя В. Л. Симиренка / В. О. Теличко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 58–63. + Фото.
29. Титаренко Л. І. Яблука Шестопалового саду [про письменника М. М. Шестоपालа] / Л. І. Титаренко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 140–143.
30. Тютюнник О. Й. Докія Гуменна / О. Й. Тютюнник // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 110–115. + Фото.
31. Фареній І. А. Кооперативна діяльність В. М. Доманицького / І. А. Фареній // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 125–136. + Фото.
32. Федорова Т. М. Гетьманування Петра Дорошенка / Т. М. Федорова // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 46–54. + Мал.
33. Федорова Т. М. Парламентар із Городищини : [про І. Т. Артеменка] / Т. М. Федорова, О. О. Кукса // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 158–162. + Фото.
34. Филь О. Г. Полководець Іван Черняхівський у спогадах сучасників / О. Г. Филь // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 137–154. + Фото.

ПОДВИЖНИКИ КРАЄЗНАВСТВА

1. [Барильченко І. М.] Фонд Г. Ю. Храбана [у державному архіві Черкаської області] / [І. М. Барильченко] // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 193–196.
2. [Кривенко С. І.] Актуальний архів : [про фонд «Василь Андрійович Симоненко» у державному архіві Черкаської області] / [С. І. Кривенко] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 106–108. + Фото.

3. [Мельниченко В. М.] Життя віддане людям: Павло Петрович Соса / [В. М. Мельниченко] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 101–104. + Фото.

АКТУАЛЬНИЙ АРХІВ

1. Борщ М. І. Розмова з душею Павла Петровича : [посвята П. П. Сосі] / М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 104–105. + Фото.

2. Борщ М. І. Щоб та слава не пропала [про краєзнавця О. А. Найдю] / М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 86–88.

3. Городинець І. С. З любов'ю до рідного краю / І. С. Городинець // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 69–79.

4. Клименко Т. А. Документи Державного архіву Черкаської області як джерельна база досліджень історії Черкащини / Т. А. Клименко. – Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 35–44.

5. Кривенко С. І. Архіви свідчать : [про події 1932–1933 рр. на Черкащині] / С. І. Кривенко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 116–122.

6. Кримський В. Черкащина в рукописах де ла Фліза / В. Кримський // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 51–53.

7. Мельниченко В. М. Бондар Олексій Степанович : До бібліографічного словника краєзнавців Черкащини / В. М. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 114–115. + Фото.

8. Мельниченко В. М. Кривенко Сергій Іванович : До бібліографічного словника краєзнавців Черкащини / В. М. Мельниченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 112–113. + Фото.

9. Мицик Ю. Канівське та Черкаське староства в описі малознаної люстрації 1631–1633 років / Ю. Мицик // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 221–238.

10. Нестеренко В. І. Поминальник [Золотоніського Красногірського монастиря] / В. І. Нестеренко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 19–22. + Мал.

11. Поставнича М. В. Григорій Храбан – краєзнавець і педагог / М. В. Поставнича // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 98–100.

12. Смілянець Л. В. Жити – значить боротись (життєпис Ольги Петрівни Діденко) / Л. В. Смілянець, О. А. Пашковський // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 173–178. + Фото.

13. Соса П. П. Пономаренко Михайло Федорович : До бібліографічного словника краєзнавців Черкащини / П. П. Соса // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 108–111. + Фото.

14. Страшевич В. Б. З любов'ю до рідного слова і рідного краю : [про Ф. А. Непийводу] / В. Б. Страшевич // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 181–184. + Фото.

15. Урицька С. Б. Документальні свідчення голоду на Черкащині / С. Б. Урицька // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 70–76. + Фото.

16. Щербина М. М. Черкащина в описах іноземців XV–XVIII ст. / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 79–91.

МУЗЕЇ – ЦЕНТРИ КРАЄЗНАВЧОГО РУХУ

1. Голиш Г. М. Осередок духовності і пам'яті : [про музей «Пам'ять» у загальноосвітній школі с. Чапаївка Золотоніського району] / Г. М. Голиш // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 69–84. + Фото.

2. Кайдалова Т. І. Запрошує обласний краєзнавчий.... / Т. І. Кайдалова // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 107–113. + Фото.

3. Мельниченко О. В. Роль педагогічної громадськості у становленні та розвитку музейництва на Черкащині / О. В. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 21–26.

4. Мельниченко О. В. Утворення історико-культурних заповідників на Черкащині та проблеми їх розвитку (1980–1990 рр.) / О. В. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 84–98. + Фото.

5. Основні музеї, заповідники та архіви Черкащини // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 122.

6. Священко З. В. Становлення та розвиток музею історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / З. В. Священко // Краєзнавство Черкащини. № 7. – К., 2004. – С. 73–76.

7. Слива Є. П. Історія в експонатах : [про краєзнавчий музей у с. Мартинівці Канівського району] / Є. П. Слива // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 99–101.

8. Шарапа О. М. Створення та встановлення музею «Кобзаря» Т. Г. Шевченка в Черкасах / О. М. Шарапа // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 55–60. + Фото.

ОСЕРЕДКИ КРАЄЗНАВЧОГО РУХУ

1. [Волошенко І. І.] Вісті з краєзнавчих осередків: Монастирищенський район, Сміла, Черкаський район, Лисянський район / [І. І. Волошенко, В. І. Нікіфоров, М. М. Якименко, В. М. Щербатюк] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 114–114.

2. [Інформація про установчу конференцію Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 3.

3. V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 44–49.

4. Вісті з краєзнавчих осередків: Лисянський район, Маньківський район, Канівський район, Сміла, Золотоноша, Христинівка, Уманський район, Черкаський район, Чорнобаївський район, Чигиринський район, Кам'янський район, Звенигородський район // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 14–18.

5. Десятов Т. М. Виступ на звітно-виборній конференції краєзнавців Черкащини [23 жовтня 2003 р.] / Т. М. Десятов // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 32–35.

6. Засідання президії НСКУ в Черкасах // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 51–53.

7. Звернення до 60-річчя утворення Черкаської області та 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка : [учасників шостої науково-краєзнавчої конференції Черкащини] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 37–38.

8. Звітно-виборна конференція краєзнавців Черкащини [23 жовтня 2003 р.] // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 19–21. + Фото.

9. Зустріч з директором Українського інституту пам'яті // Краєзнавство Черкащини : збірник. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 50–51.

10. Іванченко М. Г. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / М. Г. Іванченко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 21.

11. Іщенко М. Є. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / М. Є. Іщенко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 17.

12. Краєзнавча хроніка : [Історико-краєзнавча конференція Суботіві 21.12.2010 р., Симиренківські краєзнавчі читання 23.12.2010 р., Вручено краєзнавчу премію імені Максимовича 2010 р.], Учнівська краєзнавча конференція в Смілі 27.01.2011 р., Краєзнавчий залік «Черкащина – козацький край» 26-29.01.2011 р., Захист наукових робіт з історичного краєзнавства обласного відділення МАНУ, Круглий стіл «Афганськими дорогами...» 16.02.2011 р., Конференція до 20-річчя незалежності України 19-20.04.2011 р., VIII районна науково-краєзнавча конференція в Кам'янці, Шоста науково-краєзнавча конференція Черкащини 18.05.2011 р.] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 22–36. + Фото.

13. Краєзнавча хроніка Черкащини (2002–2004 рр.) // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 10–13. + Фото.

14. Мельниченко В. М. Звіт про роботу правління обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 21–32.

15. Мицик В. Ф. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / В. Ф. Мицик // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 20–21.
16. Нераденко Т. М. Мала Академія виховує патріотів рідного краю / Т. М. Нераденко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 74–85.
17. Обласна премія імені Михайла Максимовича за 2002–2004 рр. // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 6–9. + Фото.
18. Пономаренко М. Ф. Краєзнавство на Черкащині (3 доповіді на установчій конференції обласного краєзнавчого товариства) / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 4–18.
19. Постанова III звітно-виборної конференції обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців від 23 жовтня 2003 року // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 35–40.
20. Пшеничний М. І. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р.] / М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 21–22.
21. Рішення Черкаської обласної установчої конференції краєзнавчого товариства // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 22–24.
22. Розвиток краєзнавчого руху – справа державної ваги (3 матеріалів III з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців) // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 3.
23. Склад ради [Черкаського] обласного краєзнавчого товариства // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 24–25.
24. Соса П. П. Зберегти пам'ять народу / П. П. Соса // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 26–28.
25. Черкащина – наша «мала» Батьківщина. Звернення правління обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців до краєзнавців, громадськості області від 21 грудня 2004 р. // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 4–5.
26. Черномаз Б. Д. [Виступи, думки, пропозиції на установчій конференції Черкаського обласного краєзнавчого товариства 9 грудня 1989 р. : про УТОПК] / Б. Д. Черномаз // Краєзнавець Черкащини. [Вип. 1]. – Черкаси, 1990. – С. 17–20.

ЧЕРКАСЬКА ШЕВЧЕНКІАНА

1. Вакула І. Я. Шевченківська листівка як символ України / І. Я. Вакула // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 62–66.
2. Волинець Л. І. Літературна географія Шевченкового краю : [про О. О. Навроцького, О. П. Синиченка, Ю. Кримова, М. О. Максимовича, І. С. Дробного, В. О. Дергача] / Л. І. Волинець, М. Ф. Пономаренко,

М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 52–55.

3. Волинець Л. М. Літературна географія Шевченкового краю (продовження. Початок у другому випуску збірника «Краєзнавець Черкащини») : [про М. І. Хащевацького, В. Є. Чигиріна, М. Т. Негоду, С. Грудзинського, К. В. Мотрич, П. А. Шутіра, М. А. Гірника, Є. І. Борисів, Ф. І. Лавров, М. В. Казидуб, Ф. О. Мицика, М. М. Філіпова, М. І. Красюк, К. О. Білиловського, В. М. Шкляра, П. В. Жур, С. С. Гулака-Артемівського, М. К. Наєнко, Л. Гончаренко, В. Г. Короленка, О. Лана (К. Ю. Коршака), О. П. Мельника, Є. П. Гребінку, Васильченка (С. П. Панасенка), І. О. Дзеверіна, В. І. Пепу, К. І. Дяченка, С. Л. Носаня, В. Ф. Лисенка, М. П. Старицького, Є. М. Кротеви́ча, Т. С. Костецьку, А. Ю. Кримського, М. І. Шульгу-Шульженко, Б. Л. Корсунську, (І.) С. Кобелецького, Л. Я. Кучугур, Д. Ф. Красицького, К. Д. Думитрашка, О. П. Бараннікова, Ю. Гедзя (О. В. Савицького), О. Варнака (О. О. Василенка), О. М. Баха, П. І. Альтмана, Д. Х. Паламарчука, П. П. Филиповича, Ф. Т. Кравченка, К. І. Арабажина, Г. О. Гриненко, В. М. Лагозу, Є. А. Горєву, Ю. Б. Лойцкера, І. Т. Семиволоса, О. С. Дяченка, І. О. Виргана (Виргуна), Г. С. Сковороду, В. М. Доманицького, М. М. Коцюбинського, З. В. Гончарука, Я. В. Гончарука, Т. П. Коломієць, Т. Є. Фіялку, О. С. Леваду (Косяна), В. А. Гончаренка, Г. П. Донця, С. І. Воскрекасенка, М. Д. Шапошникова, А. П. Гайдара] / Л. М. Волинець, М. Ф. Пономаренко, М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 33–47.

4. Гончаренко В. А. Кладу свої думи, Тарасе, до ніг твого вічного генія / В. А. Гончаренко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 6–17. + Фото.

5. Мельниченко В. М. Вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка на Черкащині: зародження та розвиток традицій / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 44–54. + Фото.

6. Мельниченко В. М. Образотворча Шевченкіана Черкащан / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 54–61.

7. Мельниченко В. М. Черкаська шевченкіана (за матеріалами журналу «Рідний край» початку ХХ ст.) : [м. Звенигородка, с. Колодисте Кивської губ., с. Прохорівка Золотоніського повіту, с. Демки Полтавської губ., с. Кирилівка, м. Черкаси, м. Канів] / В. М. Мельниченко, І. А. Фареній // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 197–200.

8. Страшевич В. Б. На далевських «четвергах» : [про В. І. Даля та Т. Г. Шевченка] / В. Б. Страшевич // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 17–21.

9. Танана Р. В. Газеті «Каневская неделя» – 100 років / Р. В. Танана // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 67–73.

10. Шарапа О. М. Створення та встановлення музею «Кобзаря» Т. Г. Шевченка в Черкасах / О. М. Шарапа // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 55–60. + Фото.

ФІЛОЛОГІЧНІ І ФОЛЬКЛОРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Волинець Л. М. Літературна географія Шевченкового краю (продовження. Початок у другому випуску збірника «Краєзнавець Черкащини») : [про М. І. Хашевацького, В. Є. Чигирину, М. Т. Негоду, С. Грудзинського, К. В. Мотрич, П. А. Шутіра, М. А. Гірника, Є. І. Борисів, Ф. І. Лавров, М. В. Казидуб, Ф. О. Мицика, М. М. Філіпова, М. І. Красюк, К. О. Білиловського, В. М. Шкляра, П. В. Жур, С. С. Гулака-Артемівського, М. К. Наєнко, Л. Гончаренко, В. Г. Короленка, О. Лана (К. Ю. Коршака), О. П. Мельника, Є. П. Гребінку, Васильченка (С. П. Панасенка), І. О. Дзеверіна, В. І. Пепу, К. І. Дяченка, С. Л. Носаня, В. Ф. Лисенка, М. П. Старицького, Є. М. Кротеви́ча, Т. С. Костецьку, А. Ю. Кримського, М. І. Шульгу-Шульженко, Б. Л. Корсунську, (І.) С. Кобелецького, Л. Я. Кучугур, Д. Ф. Красицького, К. Д. Думитрашка, О. П. Бараннікова, Ю. Гедзя (О. В. Савицького), О. Варнака (О. О. Василенка), О. М. Баха, П. І. Альтмана, Д. Х. Паламарчука, П. П. Филиповича, Ф. Т. Кравченка, К. І. Арабажина, Г. О. Гриненко, В. М. Лагозу, Є. А. Горєву, Ю. Б. Лойцкера, І. Т. Семиволоса, О. С. Дяченка, І. О. Виргана (Виргуна), Г. С. Сковороду, В. М. Доманицького, М. М. Коцюбинського, З. В. Гончарука, Я. В. Гончарука, Т. П. Коломієць, Т. Є. Фіялку, О. С. Леваду (Косяна), В. А. Гончаренка, Г. П. Донця, С. І. Воскрекасенка, М. Д. Шапошникова, А. П. Гайдара] / Л. М. Волинець, М. Ф. Пономаренко, М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 33–47.

2. Волинець Л. М. Літературна географія Шевченкового краю : [про О. О. Навроцького, О. П. Синиченка, Ю. Кримова, М. О. Максимовича, І. С. Дробного, В. О. Дергача] / Л. І. Волинець, М. Ф. Пономаренко, М. І. Пшеничний // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 52–55.

3. Гончаренко В. А. Книга природи або Народний календар Шевченківського краю (із рукописної фольклорної книги автора «Поєма мого народу») / В. А. Гончаренко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 72–90.

4. Непийвода Ф. А. Діалектні риси говірок Черкащини (фонетика) / Ф. А. Непийвода // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 73–77.

5. Никифоров В. І. Топоніми Смілянщини : [про сс. Балаклія, Березняки, Богунове, Буда-Макіївка, Будки, Велика Яблунівка, Вовківка, Голов'ятине, Гуляйгородок, Залевки, Ірдинівка, Ковалиха, Костянтинівка, Куцівка, Ленінське, Макіївка, Мала Смілянка, Мала Яблунівка, Мале Старосілля, Малий Бузуків, Мельниківка, Миколаївка, Носачів, Пастирське,

Плескачівка, Плоске, Попівка, Ротмістрівка, Самгородок, Санжариха, Сердюківка, Степок, Сунки, Ташлик, Теклине, Тернівка, Холоднянське, Шевченка та м. Сміла] / В. І. Никифоров // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 55–63.

6. Нікіфоров В. І. Походження відантропонімних географічних назв Смілянщини : [Березянки, Хутір Вовчий, Олов'ятин, Слобідка Константинов, Миза Миколаївець, Могилевського курінь, Плескачі] / В. І. Нікіфоров // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 217–221.

7. Поліщук В. Т. Гайдамаччина у фольклорі (краєзнавчий аспект) / В. Т. Поліщук // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 78–84.

8. Пономаренко М. Ф. Топонімія в «Гайдамаках» / М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 85–94.

9. Шамрай О. Г. Топоніми Кам'янщини : [про сс. Баландине, Вербівка, Грушківка, Жаботин, Завадівка, Катеринівка, Косарі, Копійчана, Коханівка, Куликівка, Лебедівка, Лубенці, Лузанівка, Михайлівка, Олялине, Пляківка, Радиванівка, Райгород, Ребедайлівка, Ревівка, Телепине, Тимошівка, Флярківка, Юрчиха, Ярове, хх. Богданівське, Грекове, Клинівка, Петрівське, Сокирне, м. Кам'янка] / О. Г. Шамрай // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 15–24.

10. Щербина М. М. Гідроніми Городищенського краю : [Балаклійка, Вільшанка, Грузька, Ірдинь, Ковалів Яр, Кличково, Листвянка, Медянка, Моргунянка, Сріблянка, Татарка, Тихі Верби, Товстянка, Топилянка, Чаплина, Широкий Берег] / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 210–216. + Фото.

11. Щербина М. М. Топоніми Городищини : [сс. Буда Орловецька, Валява, Вербівка, Воронівка, В'язівка, Дирдин, Дмитрове, Журавка, Зелена Діброва, Ільченкове, Калинівка, Кличкове, Ксаверове, Кудинівка, Мліїв, Моргунове, Набоків, Незаможник, Орловець, Петропавлівка, Петрики, Сагайдачне, Сегединці, Стадниця, Старосілля, Тихі Верби, товста, Трихуторівка, Хлистунівка, Цвіткове, смт Вільшана, м. Городище] / М. М. Щербина // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 49–65.

ЧЕРКАЩИНА НА КАРТІ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

1. Акт проголошення незалежності України // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 4.

2. Волик В. П. Червона книга / В. П. Волик, З. А. Савченко // Краєзнавець Черкащини. П'ятий вип. – Черкаси, 1996. – С. 9–13.

3. Географічне положення : [Черкаської області] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 8–10.

4. Кочерган М. П. Відродження духовності та національне самоусвідомлення українського народу / М. П. Кочерган, С. П. Левченко,

М. Ф. Пономаренко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 63–65. + Мал.

5. Кримський В. Українська символіка та народознавство / В. Кримський // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 69–70.

6. Мельниченко В. М. Краєзнавство Черкащини в роки незалежності / В. М. Мельниченко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 11–21.

7. Михайлов А. Туризм – це чудовий відпочинок / А. Михайлов // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 85–87.

8. Наймолодша у Україні : [про Черкаську область] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 5–7.

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЧЕРКАЩИНИ

1. [Борщ М. І.] Календар пам'ятних дат Черкащини на 2002 рік / [М. І. Борщ] // Краєзнавство Черкащини. № 6. – Черкаси, 2002. – С. 120–121.

2. Демченко Л. Т. Календар пам'ятних дат Черкащини на 2005 рік / Л. Т. Демченко, М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 203–209.

3. Демченко Л. Т. Пам'ятні дати Черкащини. 355 років повстання під проводом Павла Бута / Л. Т. Демченко // Краєзнавець Черкащини. Третій вип. – Черкаси, 1992. – С. 91–94.

4. Звернення до 60-річчя утворення Черкаської області та 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка : [учасників шостої науково-краєзнавчої конференції Черкащини] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 37–38.

5. Календар пам'ятних дат Черкащини на 2012 рік // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 241–246.

6. Тулуб С. Шановні читачі і автори журналу «Краєзнавство Черкащини»! / С. Тулуб // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 3.

ПОЕТИЧНИМ РЯДКОМ

1. Борщ М. За Юрківкою : [вірш про Героя Радянського Союзу О. Лосєву] / М. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 132–133.

2. Борщ М. І. Козацька доля (Уривки з поеми, присвяченої Івану Богуну) / М. І. Борщ // Краєзнавство Черкащини. № 10. – Черкаси, 2013. – С. 144–152.

3. Горбівненко А. Пісня про Смілу : [вірш] / А. Горбівненко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 133–134.

4. Даник В. [Черкащино! Зоря моя єдина!...] : [вірш] / В. Даник // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 127.

5. Діхтяренко О. Рідна полянська земля : [вірш] / О. Діхтяренко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 134–135.
6. Лаврега М. Т. Надання Лисянці магдебурзького права : [про відкриття пам'ятного знаку на честь надання місту в 1622 р. магдебурзького права] / М. Т. Лаврега // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 66–67. + Фото, вірш.
7. Луценко Д. Пісня про Черкаси /Д. Луценко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 128–129.
8. Пахаренко В. [У слові Черкаси – чорнії коси...] : [вірш] / В. Пахаренко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 130.
9. Славень Черкас : [вірш] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 131.
10. Темненко О. Пісня про Лебедин : [вірш] / О. Темненко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 135–136.
11. Чорна О. Черкащині : [вірш] / О. Чорна // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С.127–128.
12. Шолохова Т. Черкасам : [вірш] / Т. Шолохова // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 130–131.
13. Якименко В. Завітайте, друзі, у Звенигородку : [вірш] / В. Якименко // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 136.

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

1. Бібліографічні анотації до основної краєзнавчої літератури, виданої після II звітно-виборної конференції Черкаської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців // Краєзнавство Черкащини. № 8. – Черкаси, 2005. – С. 210–223.
2. Демченко Л. Т. Радимо прочитати : [огляд творів М. П. Старицького та творів про нього] / Л. Т. Демченко // Краєзнавець Черкащини. Другий вип. – Черкаси, 1991. – С. 5–6.
3. Книжкова полиця : [інформація про друковані видання – 3 високим ім'ям Кобзаря: уродженці та жителя Черкащини – лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка: біобібліогр. довід. (Черкаси, 2011); Мовчан В. П. та ін. Криві Коліна крізь терни і роки (К., 2011 р.); Нераденко Т. М. Археологія Черкащини: посіб-довід. (Черкаси, 2011 р.); Голиш Г. М. Крізь роки й епохи. Історія і сучасність Чапаєвської школи (Черкаси, 2010); Чайка С. О. Пісочен на Супої (Черкаси, 2011); Чос В. Городище: велика історія маленького міста (Черкаси, 2011); Михайлюк Ю. М. Південна Київщина в 60-х рр. XIV – 60-х рр. XVI ст. : державне управління та громадське самоврядування (Черкаси, 2011 р.); Мельниченко В. М. Краєзнавство Черкащини: сторінки історії: науково-популярне видання (Черкаси, 2010 р.)] // Краєзнавство Черкащини. № 9. – Черкаси, 2011. – С. 236–240.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Альтман П. І. –
Антонович В. Б. –
Арабажин К. І. –
Артеменко І. Т. –
Баранников О. П. –
Бах О. М. –
Білиловський К. О. –
Біляшівський М. Ф. –
Богун Іван –
Болтенков В. М. –
Бондар О. Є. –
Борисів Є. І. –
Брюханов А. С. –
Брюховецький Я. –
Буряк А. А. –
Бут П. –
Варинський Л. –
Варнак О. –
Василенко О. О. –
Васильченко –
Васильчук М. М. –
Вирган (Виргун) І. О. –
Войно-Ясенецький В. Ф. –
Воловик Я. С. –
Воскрекасенко С. І. –
Гайдар А. П. –
Гедзь Ю. –
Гірник М. А. –
Гладкий Й. –
Гончаренко В. А. –
Гончаренко Л. –
Гончарук З. В. –
Гончарук Я. В. –
Горєва Є. А. –
Гребінка Є. П. –
Гриненко Г. О. –
Грудзинський С. –
Грузиненко А. Л. –
Гузичанський П. П. –
Гулак-Артемовський С. С. –
Гуменна Д. –
Гуріненко І. П. –
Даль В. І. –
Дашкевич О. –
Де ла Фліз –
Демартіно А. П. –
Демуцький П. –
Дергач В. О. –
Дерев'янка К. М. –
Дзеверін І. О. –
Доманицький В. М. –
Донець Г. П. –
Дорошенко П. –
Дробний І. С. –
Думитрашко К. Д. –
Дяченко К. І. –
Дяченко О. С. –
Енгельс Ф. –
Жур П. В. –
Заньковецька М. –
Іваненко К. С. –
Іщенко М. Є. –
Казидуб М. В. –
Камінська К. Ю. –
Касяненко А. –
Касяненко Є. –
Касяненко І. –
Киба Ф. –
Клименко В. І. –
Кобелецький І. С. –

Коломієць Т. П. –
Корнилюк Г. В. –
Корнієнко М. П. –
Короленко В. Г. –
Корсунська Б. Л. –
Коршак К. Ю. –
Костецька Т. С. –
Костецький Г. –
Костюкова О. М. –
Косян –
Коцюбинський М. М. –
Кравченко А. І. –
Кравченко Ф. Т. –
Красиловець Н. П. –
Красицький Д. Ф. –
Красюк М. І. –
Кривенко С. І. –
Кримов Ю. –
Кримський А. І. –
Кримський А. Ю. –
Кримський В. –
Кротеви́ч Є. М. –
Крупницький Д. –
Кучугур Л. Я. –
Лавров Ф. І. –
Лагоза В. М. –
Лан О. –
Ластовський В. В. –
Левада О. С. –
Левицький Орест –
Ленін В. І. –
Лисенко В. Ф. –
Лисенко М. В. –
Лойцкер Ю. Б. –
Лосєва О. –
Лука Св. –
Лунін І. Ф. –
Луценко Д. –

Люленко В. Я. –
Людвінська Т. Ф. –
Максимович М. О. –
Мельник О. П. –
Мельниченко В. М. –
Мицик В. Ф. –
Мицик Ф. О. –
Мотрич К. В. –
Навроцький О. О. –
Найда О. А. –
Наєнко М. К. –
Негода М. Т. –
Неживий С. –
Непийвода Ф. А. –
Нечуй-Левицький І. –
Нікіфоров В. І. –
Новицький А. І. –
Носань С. Л. –
Олександр І –
Падалка І. І. –
Паламарчук Д. Х. –
Пальоха С. Н. –
Панасенко С. П. –
Пепа В. І. –
Петровський Г. І. –
Піддубний І. –
Післарій І. О. –
Пономаренко М. Ф. –
Потоцький –
Приходько П. Т. –
Пучківський О. М. –
Пушкін О. С. –
Пшеничний М. І. –
Рижов С. М. –
Рітер М. С. фон –
Рябовол С. –
Савицький О. В. –
Саммер М. П. –

Семиволос І. Т. –
Сизоненко Г. С. –
Симиренко В. Л. –
Симоненко В. А. –
Симоненко М. І. –
Симонов Є. О. –
Синиченко О. П. –
Сковорода Г. С. –
Соса П. П. –
Старицький М. П. –
Стефанович В. А. –
Суровцева Н. –
Суховий М. О. –
Тичина П. –
Ткаченко М. М. –
Филипович П. П. –
Філіпов М. М. –
Фіялка Т. Є. –

Хашчевацький М. І. –
Хмельницький Б. –
Храбан Г. Ю. –
Черняхівський І. –
Чигирин В. Є. –
Шапошников М. Д. –
Шевченко Т. Г. –
Шестопад М. М. –
Шкляр В. М. –
Шмиголь М. І. –
Шульга І. Г. –
Шульга-Шульженко М. І. –
Шутіра П. А. –
Яблоновський О. –
Яхненко –

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК АВТОРІВ ТА СПІВАВТОРІВ

Антонова О. О. –
Базильчук Л. В. –
Балакін С. А. –
Барильченко І. М. –
Безсонова С. С. –
Березняк Г. І. –
Білецька О. В. –
Білоус М. –
Блакитний О. Ф. –
Бойченко В. В. –
Бондар О. Є. –
Борщ М. І. –
Бушин М. І. –
Вакула І. Я. –
Ведула А. А. –
Верховський М. М. –
Волик В. П. –
Волинець Л. І. –
Волинець Л. М. –
Воловик Я. С. –
Волошенко І. І. –
Гірник І. П. –
Гладких М. І. –
Голиш Г. М. –
Гончаренко В. А. –
Горбенко Д. –
Горбівненко А. –
Горішний П. А. –
Городинець І. С. –
Горохівський П. І. –
Горошко С. І. –
Гоцуляк В. В. –
Григор'єв В. П. –
Гузичанський П. П. –
Гущина С. О. –
Даник В. –
Демченко Л. Т. –
Денисюк І. А. –
Десятов Т. М. –
Деткін А. А. –
Діденко О. П. –

Діхтяренко О. –
Драч О. О. –
Дудник Ю. П. –
Залевська Л. О. –
Захарченко О. В. –
Іванченко М. Г. –
Іващенко Ф. І. –
Кайдалова Т. І. –
Кірдан О. Л. –
Клименко Н. М. –
Клименко Т. А. –
Козоріз В. П. –
Комар В. П. –
Корновенко С. В. –
Кочерган М. П. –
Кривошея І. І. –
Кримський В. –
Кузь В. Г. –
Кукса Н. В. –
Кукса О. О. –
Лаврега М. Т. –
Лазуренко В. М. –
Левченко Н. Ф. –
Левченко С. П. –
Лобатенко Л. О. –
Луценко Д. –
Мацейків Т. І. –
Мельниченко В. М. –
Мельниченко М. М. –
Мельниченко О. В. –
Михайлов А. –
Михайлюк Ю. М. –
Мицик В. Ф. –
Мицик Ю. –
Мовчан В. П. –
Нагаєвська Д. О. –
Непийвода Ф. А. –
Нераденко Т. М. –
Нерода В. В. –
Нестеренко В. І. –
Никифоров В. І. –

Нікіфоров В. І. –
П'ятун-Діброва В. –
Панченко В. –
Пахаренко В. –
Пашковський О. А. –
Петрашенко В. О. –
Побірченко Н. С. –
Подзьолкіна Н. О. –
Поліщук Б. М. –
Поліщук В. Т. –
Полтавець В. І. –
Полтавець Н. В. –
Пономаренко М. Ф. –
Поставнича М. В. –
Почепцов В. Ф. –
Приліпко М. В. –
Приходнюк О. М. –
Пшеничний М. І. –
Ричка В. М. –
Рудич Т. О. –
Савко Ю. Ю. –
Савченко З. П. –
Священко З. В. –
Сиволап Л. Г. –
Сиволап М. П. –
Скорий С. А. –
Слива Є. П. –
Смілянець Л. В. –
Соса П. П. –
Степаненко Л. М. –
Степовий П. П. –
Страшевич В. Б. –

Танана Р. В. –
Телегін Д. Я. –
Теличко В. О. –
Темненко О. –
Тимофєєв В. В. –
Титаренко Л. І. –
Товстоп'ят Л. –
Тулуб С. –
Тютюнник О. Й. –
Урицька С. Б. –
Фареній І. А. –
Федорова Т. М. –
Филь О. Г. –
Царенко В. С. –
Цвек О. В. –
Чабан А. Ю. –
Чайка С. О. –
Чепурна Н. М. –
Чорна О. –
Чорномаз Б. Д. –
Чос В. –
Шамрай О. Г. –
Шарапа О. М. –
Шкулета Л. В. –
Шолохова Т. –
Щербатюк В. М. –
Щербина М. М. –
Якименко В. –
Якименко М. М. –
Ярцун Ю. –

ГЕОГРАФІЧНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОКАЖЧИК

Балаклійка річка –	Доброводи село –
Балаклія село –	Жаботин село –
Баландине село –	Жашків місто –
Березняки село –	Жашківський р-н –
Безпальче –	Жовнине село –
Білогрудівський ліс –	Журавка село –
Богданівське хутір –	Завадівка село –
Богунове село –	Залевки село –
Буда Орловецька село –	Запорізька Січ –
Буда-Макиївка село –	Звенигородка місто–
Буджак Абаклія –	Звенигородський р-н –
Будище село –	Зелена Діброва село –
Будки село –	Золотінський повіт –
Бурти село –	Золотоніський р-н –
В'язівка село –	Золотоноша місто –
Валява село–	Ільченкове село –
Велика Бурімка село–	Ірдинівка село –
Велика Яблунівка село –	Ірдинь річка –
Великий Хутір село –	Калинівка село –
Вербівка село –	Калинівка хутір –
Вербовата село –	Кам'янка місто –
Веселий Кут село –	Кам'янський р-н –
Вільшана смт –	Кам'янщина –
Вільшанка річка –	Канів місто –
Вовківка село –	Канівське Подніпров'я –
Воронівка село –	Канівський р-н –
Гладківщина село –	Катеринівка село –
Голов'ятине село –	Квітки село –
Гордашівка поселення –	Київ місто –
Городище місто –	Київська губернія –
Городищина –	Київська Русь –
Грекове хутір –	Київщина –
Грузька річка –	Кирилівка село –
Грушківка село –	Кличкове село –
Гуляйгородок село –	Кличково струмок –
Демки село –	Кліщинці село –
Дзензелівка село –	Ковалиха село –
Дирдин село –	Ковалів Яр струмок –
Дмитрове село –	Колодисте село –
Дмитрушки село –	Копійчана село –
Дніпро річка –	Коробівка село –

Королівка село –
Косарі село –
Костянтинівка село –
Коханівка село –
Кременчуцьке водосховище –
Криві Коліна село –
Кролевець острів –
Кропивна село –
Ксаверове село –
Кудинівка село –
Куликівка село –
Курськ місто –
Куцівка село –
Лебедин село –
Лебедівка село –
Ленінське село –
Листвянка річка –
Лисянка місто –
Лисянський р-н –
Лисянщина –
Лівобережжя –
Ломовате село –
Лубенці село –
Лузанівка село –
Майданець село –
Макіївка село –
Мала Смілянка село –
Мала Яблунівка село –
Мале Старосілля село –
Малий Бузуків село –
Маньківський р-н –
Мартинівці село –
Медянка річка –
Мельниківка село –
Миза Миколаївець хутір –
Миколаївка село –
Михайлівка село –
Мліїв село –
Могилевського Курінь хутір –
Молюхів Бугор поселення –
Монастирищенський р-н –
Моргунове село –
Моргунянка річка –
Мотронинське городище –

Мурзинці село –
Набоків село –
Незаможник село –
Нижнє Посулля –
Новоселиця село –
Носачів село –
Олов'ятин село –
Олялине село –
Орловець село –
Пастирське село –
Пастирське городище –
Петрики село –
Петрівське хутір –
Петропавлівка село –
Південна Київщина –
Пісочен село –
Плескачі село –
Плескачівка село –
Плоске село –
Пляківка село –
Полтавська губернія –
Полтавська область –
Попівка село –
Правобережжя –
Придніпровське село –
Присулля –
Пріська (Пруська) урочище –
Прохорівка село –
Радиванівка село –
Райгород село –
Ребедайлівка село –
Ревівка село –
Ротмистрівка село –
Сагайдачне село –
Сагунівка село –
Самгородок село –
Санжариха село –
Селище село –
Сердюківка село –
Серединці село –
Середній Дніпро –
Слобідка Константинова село –
Сміла місто –
Смілянщина –

Сокирне хутір –
Сріблянка річка –
Стадниця село –
Старосілля село –
Степок село –
Стецівка село –
Суботів село –
Сула річка –
Сунки село –
Супій річка –
Тальнівський р-н –
Тальянки село –
Татарка струмок –
Ташлик село –
Теклине село –
Телепине село –
Тернівка село –
Тимошівка село –
Тимченки село –
Тихі Верби село –
Тихі Верби струмок –
Товста село –
Трихуторівка село –
Товстянка річка –
Топилянка річка –
Тясмин річка –
Україна –
Українська РСР –
Уманка річка –
Уманський р-н –
Уманщина –
Умань місто –

Флярківка село –
Хлистунівка село –
Холодний Яр –
Холоднянське село –
Хрести село –
Христинівка місто –
Христинівський р-н –
Христинівщина –
Хутір Вовчий –
Цвіткове село –
Чапаєвка село –
Чаплина струмок –
Червона Слобода –
Черкаси місто –
Черкаська область –
Черкаська округа –
Черкаське Подніпров'я –
Черкаський р-н –
Черкащина –
Чигирин місто –
Чигиринський р-н –
Чигиринщина –
Чорнобаївський р-н –
Чорнобаївщина –
Шевченко село –
Широкий Берег річка –
Юрківка село –
Юрчиха село –
Японія –
Ярове село –

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ЖУРНАЛУ
«КРАЄЗНАВСТВО ЧЕРКАЩИНИ»**

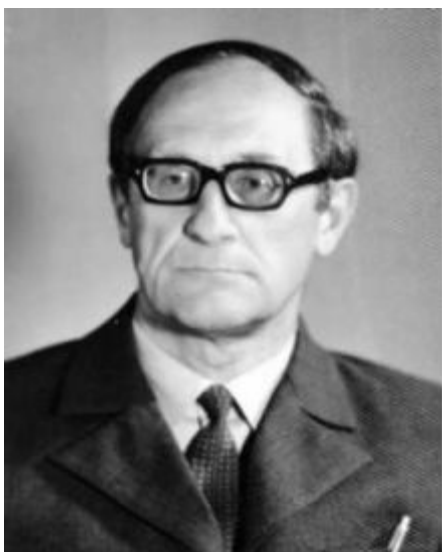
РЕДАКТОРИ

ГОНЧАРЕНКО Володимир Андрійович – фольклорист, краєзнавець, поет, член Спілки журналістів України, редактор збірника «Краєзнавець Черкащини» у 1990–1992 рр.

СОСА Павло Петрович – заступник директора, старший науковий працівник Черкаського обласного краєзнавчого архіву, редактор збірника «Краєзнавець Черкащини» у 1995 р.

ПОНОМАРЕНКО Михайло Федорович – заслужений учитель України, член Всеукраїнської спілки краєзнавців, Лауреат премії ім. В. Б. Антоновича, М. Максимовича, редактор збірника «Краєзнавець Черкащини» у 1996 р.

МЕЛЬНИЧЕНКО Василь Миколайович – голова правління Черкаської обласної організації НСКУ, кандидат історичних наук, професор кафедри архівознавства, новітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, редактор збірника «Краєзнавець Черкащини» з 2002 року.

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ (з 2011 р.)

БОРЩ Микола Іванович – заступник Голови правління Черкаської обласної організації НСКУ, науковий працівник Черкаського обласного краєзнавчого музею

ГОЛИШ Григорій Михайлович – член Правління Черкаської обласної організації НСКУ, директор наукової бібліотеки, кандидат історичних наук, доцент кафедри архівознавства, новітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

КЛИМЕНКО Тетяна Анатоліївна – член Правління Черкаської обласної організації НСКУ, директор Державного архіву Черкаської області, кандидат історичних наук.

ЛАЗУРЕНКО Валентин Миколайович – заступник Голови правління Черкаської обласної організації НСКУ, відповідальний секретар, доктор історичних наук, професор кафедри суспільних дисциплін та права, помічник ректора з гуманітарних питань Черкаського державного технологічного університету

МИХАЙЛЮК Юрій Миколайович – член Правління Черкаської обласної організації НСКУ, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та етнології України Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

НЕРАДЕНКО Тетяна Миколаївна – член Правління Черкаської обласної організації НСКУ, методист Черкаського обласного Центру туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді, кандидат історичних наук

СТРАШЕВИЧ Василь Борисович – член Правління Черкаської обласної організації НСКУ, заслужений працівник фізичної культури України, виконавчий директор Черкаської обласної федерації футболу.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Антонова О. О. – науковий працівник Канівського історичного музею.

Базильчук Леонід Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Безсонова Світлана Сергіївна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник ІА НАН України.

Блакитний О. Ф. – м. Золотоноша, краєзнавець.

Білецька Ольга Віталіївна – старший науковий співробітник Археологічної інспекції управління культури Черкаської облдержадміністрації.

Білоус Марина – учениця Черкаської школи № 32, краєзнавець.

Бондар Олексій Степанович – краєзнавець, с. Тимченки Чорнобаївського району.

Бойченко Валентина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки, педагогіки вищої школи та управління Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Борщ Микола Іванович – науковий співробітник Черкаського обласного краєзнавчого музею, заступник голови правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Бушин Микола Іванович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Черкаського державного технологічного університету.

Вакула Ірина Яківна – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу фондової роботи Шевченківського національного заповідника у Каневі.

Ведула А. А. – студент II курсу ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Васильчук Микола Миколайович – український поет, літературознавець, публіцист, докторант Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, член Національної спілки письменників України, кандидат філологічних наук, доцент.

Верховський Михайло Миколайович – викладач Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького.

Волик Валентина Павлівна – завідувача відділом природи Черкаського обласного краєзнавчого музею.

Волинець Л. І. – краєзнавець.

Воловик Яків Степанович – обласне товариство охорони пам'яток історії та культури.

Гірник Іван Павлович – старший лаборант Археологічної інспекції.

Гладких Михайло Іванович – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри археології, етнографії і музеєзнавства Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

Голиш Григорій Михайлович – кандидат історичних наук, доцент, директор наукової бібліотеки Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Гончаренко Володимир Андрійович – краєзнавець, м. Черкаси, редактор Редакційно-видавничого відділу (станом на 1990 р.).

Горішний Павло Андрійович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник ІА НАН України.

Городинець Іван Сергійович – заслужений учитель України, завідувач сільського краєзнавчого музею, с. Безпальче Драбівського району.

Горохівський Петро Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та правознавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Горошко Степан Іларіонович – кандидат історичних наук, голова Історико-культурного товариства імені Докії Гуменної, м. Жашків.

Гоцуляк Віктор Володимирович – доктор історичних наук, професор Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Григор'єв Володимир Павлович – старший науковий співробітник Археологічної інспекції, начальник Черкаської Лівобережної археологічної експедиції.

Гузичанський П. П. – краєзнавець.

Гущина С. О. – аспірант Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Демартіно Андрій Павлович – завідувач відділу історії Черкаського краєзнавчого музею.

Демченко Людмила Тимофіївна – завідувач відділу історико-краєзнавчої літератури Черкаської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Тараса Шевченка, член президії правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Денисюк І. А. – здобувач Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Десятов Тимофій Михайлович – заступник голови Черкаської обласної державної адміністрації.

Деткін Антон Володимирович – старший лаборант Черкаської Лісостепової археологічної експедиції.

Дудник Юрій Петрович – директор Маньківського районного музею, с. Дзензелівка.

Іванченко Михайло Григорович – м. Звенигородка, краєзнавець, лауреата обласної літературної премії імені В.Симоненка, літературної премії імені Юрія Горліса-Горського 2012 р.

Іващенко Федір Іванович – доктор історичних наук, професор Білоруського державного педагогічного університету, уродженець с. Хвилівки Золотоніського району.

Іщенко Михайло Єфремович – краєзнавець, м. Канів.

Залевська Любов Олексіївна – головний бібліотекар Смілянської міської центральної бібліотеки, член НСКУ.

Кайдалова Тетяна Іванівна – завідувач відділу науково-просвітницької роботи обласного краєзнавчого музею.

Камінська Клавдія Юхимівна – працівник Черкаського обласного краєзнавчого музею.

Кірдан Олена Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки, педагогіки вищої школи та управління Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Клименко Ніна Михайлівна – директор Черкаського обласного художнього музею.

Клименко Тетяна Анатоліївна – кандидат історичних наук, директор Державного архіву Черкаської області, член президії правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Козоріз Віктор Петрович – редактор газети «Дорожня карта» (Харків), краєзнавець, уродженець села Великий Хутір Драбівського району, член НСКУ.

Комар Володимир Петрович – викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Корнієнко М. П. – працівник Черкаського обласного краєзнавчого музею.

Корновенко Сергій Валерійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Кочерган Михайло Петрович – український мовознавець, доктор філологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України.

Кривенко Сергій Іванович – начальник відділу інформації та використання документів державного архіву Черкаської області; краєзнавець.

Кривошея Ігор Іванович – кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та правознавства Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини, член Національної спілки краєзнавців України.

Кримський В. – краєзнавець.

Кузь Володимир Григорович – доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кукса Надія Василівна – старший науковий співробітник Національного історико-культурного заповідника «Чигирин».

Кукса Олег Олексійович – завідувач відділу інформаційно-аналітичних програм телерадіокампанії «ВІККА», краєзнавець.

Лаврега Михайло Теофанович – директор Почапинської школи Лисянського району, краєзнавець.

Лазуренко Валентин Миколайович – доктор історичних наук, професор кафедри суспільних дисциплін і права Черкаського державного технологічного університету, заступник голови правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Ластовський Валерій Олександрович – завідувач відділу історії Черкаського краєзнавчого музею.

Левченко Надія Федорівна – екскурсовод Національного історико-культурного заповідника «Чигирин».

Левченко Сергій Прокопович – український поет, прозаїк, перекладач, м. Черкаси.

Лобатенко Ліна Олегівна – студентка IV курсу ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Мацейків Тетяна Іванівна – старший науковий співробітник АПН України, кандидат педагогічних наук.

Мельниченко Василь Миколайович – кандидат історичних наук, професор, директор навчально-наукового інституту історії і філософії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, голова правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, член Національної спілки журналістів України.

Мельниченко М. М. – ветеран Великої Вітчизняної війни і праці, історик, член президії Українського фронту, м. Умань.

Мельниченко Олена Василівна – кандидат історичних наук, заступник директора Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (УНДІАСД).

Михайлов А. – краєзнавець.

Михайлюк Юрій Миколайович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, краєзнавець, член НСКУ.

Мицик Вадим Федорович – завідувач Тальнівського музею історії хліборобства.

Мицик Юрій Андрійович – український історик, джерелознавець, археограф, публіцист, україніст, доктор історичних наук, професор кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Нагаєвська Дарина – учениця Золотоніської спеціалізованої школи № 2.

Нераденко Тетяна Миколаївна – кандидат історичних наук, методист Черкаського обласного Центру туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді, методист Черкаського територіального відділення МАН України, член президії правління Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Нерода Віра Володимирівна – старший науковий співробітник Археологічної експедиції.

Нестеренко Валентина Іванівна – заступник директора Черкаського обласного краєзнавчого музею, завідувач відділу історії.

Непийвода Фаїна Адамівна – кандидат філологічних наук, доцент Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького, лауреат обласної краєзнавчої премії ім. М. Максимовича.

Нікіфоров Володимир Іванович – голова Смілянської міської організації НСКУ.

Панченко Володимир – кандидат історичних наук, м. Київ.

Пашковський Олександр – студент ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Петрашенко Валентина Олексіївна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник ІА НАН України.

Подзьолкіна Наталія Олександрівна – студентка II курсу ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Побірченко Наталія Семенівна – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та історії педагогіки, ректор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Поліщук Богдана Миколаївна – магістр ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Поліщук Володимир Трохимович – Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького.

Полтавець Наталія Веніамінівна – студентка IV курсу ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Пономаренко Михайло Федорович – краєзнавець, м. Золотоноша.

Поставнича Марина Вікторівна – викладач Черкаської філії Української академії банківської справи, пошукувач кафедри історії України Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького.

Почепцов Віктор Федорович – краєзнавець, с. Домантове Золотоніський район.

Приліпко Марія Василівна – лауреат обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича.

Приходнюк Олег Михайлович – доктор історичних наук, старший науковий співробітник ІА НАН України.

Пшеничний Микола Іванович – краєзнавець, м. Черкаси.

Рижов Сергій Миколайович – аспірант кафедри археології, етнографії і музеєзнавства Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

Ричка Володимир Михайлович – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту історії України НАН України,

Савко Юлія Юріївна – студентка IV курсу ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Савченко З. А. – старший науковий працівник Черкаського обласного краєзнавчого музею.

Священко Зінаїда Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та правознавства, заступник декана історичного факультету з наукової роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Сиволап Лариса Григорівна – науковий співробітник відділу археології Черкаського краєзнавчого музею.

Сиволап Михайло Павлович – начальник Черкаської Лісостепової археологічної експедиції.

Скорий Сергій Анатолійович – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник ІА НАН України.

Слива Є. П. – директор Мартинівського краєзнавчого музею Канівського району.

Смілянець Людмила Валеріївна – студентка ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Соса Павло Петрович – заступник директора, старший науковий працівник Черкаського обласного краєзнавчого архіву.

Степаненко Л. М. – завідувач відділом Черкаського художнього музею.

Степовий П. П. – краєзнавець.

Страшевич Василь Борисович – виконавчий директор обласної федерації футболу, лауреат обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича, заслужений працівник фізичної культури і спорту України.

Суховий Микола Олександрович – начальник Археологічної експедиції.

Танана Раїса Василівна – завідувач відділом Шевченківського національного заповідника у Каневі, заслужений працівник культури України, член НСКУ.

Телєгін Дмитро Якович – доктор історичних наук, професор, старший науковий співробітник Центру пам'яткознавства Академії наук України і українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Теличко Валентина Олексіївна – завідувач музею «Симиренків дім науки», с. Мліїв.

Тимофєєв Вадим Володимирович – викладач історії Черкаського медичного коледжу, краєзнавець.

Титаренко Лідія Іванівна – кореспондент газети «Голос України» в Черкаській області.

Товстоп'ят Людмила Миколаївна – аспірантка Черкаського державного технологічного університету, краєзнавець.

Тютюнник Олександр Йосипович – директор Жашківського історичного музею.

Урицька С. Б. – краєзнавець.

Фареній Ігор Анатолійович – доктор історичних наук, професор кафедри новітньої історії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

Филь Олександр Миколайович – кандидат історичних наук, полковник, директор Центрального музею державної прикордонної служби України.

Федорова Тетяна Миколаївна – провідний/головний спеціаліст управління культури облдержадміністрації, краєзнавець.

Царенко В. С. – краєзнавець, с. Сагунівка Черкаського району.

Цвек Олена Василівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник ІА НАН України.

Чабан Анатолій Юзефович – доктор історичних наук, професор кафедри архівознавства, новітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Черкаського державного університету ім. Б. Хмельницького.

Чепурна Наталія Миколаївна – директор Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників.

Чорномаз Богдан Данилович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Шамрай Олександр Григорович – кандидат історичних наук, начальник відділу освіти Кам'янської райдержадміністрації.

Шкулета Людмила Вадимівна – старший науковий співробітник відділу археології Черкаського краєзнавчого музею.

Щербина Микола Миколайович – вчитель історії Черкаської школи № 32.

Щербатюк Володимир Михайлович – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Національної академії внутрішніх справ, лауреат обласної краєзнавчої премії імені Максимовича, голова Лисянської районної спілки краєзнавців «Витоки».

Ярцун Юлія Олександрівна – лаборант кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

вип. – випуск

ім. – імені

ст. – століття

НСКУ – Національна спілка краєзнавців України

рр. – роки

р. – річка

р. – рік

с. – село

упоряд. – упорядник

наук. ред. – науковий редактор

ред. кол. – редакційна колегія

відп. секр. – відповідальний секретар

р.н. – рік народження

ГЕК – гідроелектростанція

сс. – села

до н.е. – до нашої ери

мал. – малюнок

р-н – район

обл. – область

р. – рік

КП(б)У – Комуністична партія більшовиків України

УТОПІК – Українське товариство охорони пам'яток і культури

ЗМІСТ

Від укладачів	3
Передмова.....	5
Перелік видань	8
Анотований хронологічний показчик	10
1990 рік	10
1991 рік	14
1992 рік	18
1995 рік	21
1996 рік	26
2002 рік	31
2004 рік	34
2005 рік	38
2011 рік	45
2013 рік	51
Предметно-тематичний показчик	56
Археологічні пошуки.....	56
Історія міст і сіл Черкащини.....	57
Розвиток освіти на Черкащині.....	60
Козацький період	61
Голодомори ХХ ст.	62
Радянський період.....	62
Історія краю в особах.....	63
Подвижники краєзнавства	65
Актуальний архів	66
Музеї – центри краєзнавчого руху	67
Осередки краєзнавчого руху	67
Черкаська Шевченкіана	69
Філологічні і фольклорні дослідження	71
Черкащина на карті незалежної України	72
Пам'ятні дати Черкащини	73
Поетичним рядком	73
Книжкова полиця	74
Іменний показчик	75
Алфавітний показчик авторів та співавторів	78
Географічно-територіальний показчик	80
Відомості про авторів	87
Перелік умовних скорочень та аббревіатур.....	94

Інформаційно-довідкове видання

«КРАЄЗНАВСТВО ЧЕРКАЩИНИ»
ВИПУСК 1–10
Анотований бібліографічний покажчик

Укладачі :

Іржавська Анжела Петрівна
Силка Оксана Захарівна

Коректор: В. І. Блажко.

Комп'ютерне верстання: А. П. Іржавська

Технічний редактор: Л. І. Синявська.

Відповідальний за випуск: Г. М. Голиш.

Науковий редактор:

кандидат історичних наук, доцент,
директор наукової бібліотеки ЧНУ ім. Б. Хмельницького –
Г. М. Голиш

Комп'ютерне верстання – ***Є. В. Костін***

Підписано до друку _____.2014. Формат 60х84/16.

Ум. друк. арк. 5,0. Тираж ____ пр. Зам. № ____

Видавець і виготівник видавничий відділ
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
Адреса: бульвар Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна, 18031
Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 35-44-63,
e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ЛК №3427 від 17.03.2009 р.